

Kashεε Yesu Kirisa wo Kashεε lemu Yohana ya ja ge

Ja gɔ w'a we sεmε we ka wε?

Yohana bε wu bye Yesu wo Tudunmɔɔ kε ni shuun wu ni. Wee w'a we sεmε we ka (Kashεε 1:4,9), na wu yaha Patimɔsi suumɔ lohɔ niηε takpiinε ki na. Li wa kanna Kilε wo Jozaama pu jo wuu na w'a shε foro kee takpiinε ke na ba kasolemε ηε wε.

Piimu mu we sεmε we ya fεnhε tun ge, pee ηε Azi fiige ki egilizii gbarashuun we. Efese kulo li l'a bye kee fiige ke wo kugbɔɔ le. Azi fiige ki niηaa wogo mεge ki ηε na Turuki.

We sεmε we kakana ηunɔ

Sεmε wu kafila w'a naha tii kashεε la na: «Yesu Kirisa wo kashεε lemu Yohana ya ja ge, Kilε ya lee shε wu na, kɔnhɔ keree kiimu k'a yaa na pye jεri funηɔ ni ge, kee di shε wu kapyebyii pu na.» (Kashεε 1:1). Pee jomɔ pe ya jaaha tii lemu na ge, lee ηε kanhagana lemu na p'a n'a daa fεε pu kana ge. Kanhama pemu p'a ma ge, Kilε bi n'a daa fεε pu gbegele pee kanhama pu wuu na, wu da pu logoo wari p'i gori yaha ηɔmεε fεεεε ni n'a daa wu funηɔ ni.

Keree kiimu ki da ba bye Kilε fungɔngɔ na ge, wu mεlεkε wa w'a tun w'a pa Yohana lɔ kari fugba wu ni, na shε kee shε wu na (Kashεε 4:1-2).

Sεmε wu kafila ηugbɔyɔ

Kashée 1 Yohana ya Yesu Kirisa ja wu nōōō wu ni.

Kashée 2–3 Semée pii p'a tun egilizii gbarashuun wu mu ge.

Kashée 4:1–8:5 Fε tēhée gbarashuun we.

Kashée 8:6–11:19 Maya gbarashuun we.

Kashée 12:1–15:8 Naha sheshēēē gbarashuun we.

Kashée 16 Kilε loyire cēēgbuugoo gbarashuun we.

Kashée 17:1–20:15 Babilōni ja ja keree.

Kashée 21:1–22:5 Fugba nivomō, jinje nivonō ni Zheruzalemu nivomō.

Kashée 22:6-21 Yesu jō jomō pu je Kitabu wu taxōō ki ni na: «Li wii, nε na ba jeri funjō ni!» A n'a daa fεε p'i wu jō shō na: «Amiina. Mu wu pa, wù Kafōō Yesu!»

We Kitabu we kakana jujō

¹ Yesu Kirisa wo kashée lemu Yohana ya ja ge, Kilε ya lee she wu na, kōnhō keree kiimu k'a yaa na pye jeri funjō ni ge, kee di she wu kapyebyii pu na. Wu mēlēkε wa Kilε ya tun wu kapyebye Yohana mu, kōnhō p'i kee keree ki cε. ² Kilε ya jomō pemu jo, ni Yesu Kirisa ya can wemu she Yohana na ge, yee bēeri w'a paari. Bani w'a pye yi bēeri sēeri. ³ Wemu w'a sōō na we kapaŋaa Kitabu we jomō kalaa sipyii mu ge, ni wemu w'a wu jomō nuri, keree kii k'a ka ge, na kee co ge, pee je duba nagoo! Bani ki pyeduun w'a tēējε.

Fò wemu w'a kan egilizii gbarashuun wu mu ge

⁴ Nε Yohana w'a we semε we tun yee Azi fiige ki egilizii gbarashuun wu mu; jo Kilε wu niimε ni

ɲaɲiŋɛ kan yi mu, wee wemu wu ɲɛ, ni w'a bye, ni wu na ba ba ge! Munahaa gbarashuun wemu wu wa wu saanra koro li ɲaha tàan ge, kee ki li pye mu yi mu. ⁵ Yesu Kirisa bɛ wu li pye mu yi mu, wee wemu wu ɲɛ sɛɛri ɲɔmɛɛ fɔɔ ge, wee wu ɲɛ shɛnshiimɛ na fɛnhɛ ɲɛ na foro xu ni. ɲiŋɛ ke saannaa wo Saan wu ɲɛ wii. Wèe kaa ya dan Yesu Kirisa ni, lee na w'a wu shishan kan p'a wo wèe wuu na, na wèe shɔ wù jurumu wu na, ⁶ na wèe pye Kile wo saanra te wo sipyii ni saraya ɲaha shɔɔnrivɔɔ; kɔnhɔ wèe di bye wù To Kile wu wo kapyeŋɛɛ pyevɛɛ. Nɔɔrɔ ni sefɛɛɛ ti ɲɛ wu wuuro fo tɛhɛɛ baa. Amiina.

⁷ Li wii, wu na ba ba ɲahaya yi na!

Sipyii bɛɛri na ba wu ɲa.

Ali piimu p'a wu firi ge,
pee bɛ na ba wu ɲa.

ɲiŋɛ ki shi wu bɛɛri na ba mɛhɛɛ suu wu wuu na.

Uun, lee kunni na ba bye! Amiina.

⁸ Kafɔɔ Kile, Se Bɛɛri Fɔɔ ya jo: «Nɛ wu ɲɛ, Alifa ni Omega we, ɲɔkɔɔnrɔ te ni taxɔɔ ke.» Wee wemu wu ɲɛ, ni w'a bye, ni wu na ba ba ge.

Kile ya kashɛɛ lemu shɛ Yohana na ge

⁹ Nɛ ɲɛ Yohana, yee ceborona. Yesu wo kariɲɛɛge ki funɲɔ ni nɛ ni yee ya pinne wu wo saanra ti na, na binnɛ kanhama ni loxulo bɛ na. Nɛ bi Kile Kafila wu yɛɛ pyi, na Yesu sɛɛri keree yu. A p'i ba nɛ co lee wuu na, na shɛ nɛ yaha takpiŋɛ ka na suumɔ lɔhɔ ki ɲiŋɛ ni, kee mɛge ɲɛ na Patimɔsi. ¹⁰ Kafɔɔ wo caɲa* ka na, a Kile Munaa di jé nɛ ni. A nɛ

* **1:10** Lee kɔri ɲɛ Dimazhi.

mujuugbɔɔ la logo na kadugo yiri ba maga mɛɛ jɛ wɛ, ¹¹ na: «Ma jii l'a lemu ja ge, lee ka Kitabu wu ni ma tun egilizii gbarashuun wu wo n'a daa fɛɛ pu mu: Efese, ni Simirini, ni Pɛrigamu, ni Tiyatiiri, ni Saridesi, ni Filadɛlifi, ni Lawodise.»

¹² Mujuu le nɛ bi nuri ge, a nɛ ηmahana jɛri na lee jovɔɔ wu wii. Ba nɛ wu ja wɛ, na sannɩ sokinnaa gbarashuun ja. ¹³ A nɛ yaaga ka ja pu tɛ ni k'a bi foro sipya fɛni. Fadedɔɔngɔ jɛ wu na, sannɩ kirige d'a pɔ wu dodonɔ na. ¹⁴ Wu juzhiire di fiinjɛ lagilagi ba dubya wele shiire jɛ wɛ, kelee ba zanha kagereye jɛ wɛ. Wu jii di jɛ ba nanjɛ jɛ wɛ. ¹⁵ Wu tɔɔɔ jɛ ba daɲaa tɔɔɔ jɛ wɛ, na ya temu jaɲa fo ti na jii ge. Wu mujuu jɛ ba lojɛhɛjɛ fɔɔ jɛ wɛ. ¹⁶ Wɔɔɔ gbarashuun jɛ wu kanige keɲɛ ni. Nɔɔɔ shuun ηmɔpara nidaan di foro wu jɔ ni. Wu jaha k'i jɛ ba cafuna caɲa jɛ wɛ.

¹⁷ Ba nɛ wu ja wɛ, na do wu tɔɔɔ ni ba gbo jɛ wɛ. A wu wu kanige keɲɛ taha nɛ na na jo: «Ma ganha bu fya wɛ, nɛ wu jɛ Nizhiimɛ we ni Kurogo wo we. ¹⁸ Nɛ jɛ jii na, nɛ bi xu, li wii n'a da gori yaha jii na gbee. Xu ni Adɛsi kenikaangaa ki wa nɛ mu. ¹⁹ Keree kiimu m'a ja ni kiimu ki wa wà ge, ni kiimu ki da ba bye ge, kee ka. ²⁰ Wɔɔɔ gbarashuun we m'a ja nɛ kanige keɲɛ ki ni, ni sannɩ sokinnaa gbarashuun wu ge, kaɲmɔhɔɔ lemu pee ya zhɛɛ ge, lee le: Wɔɔɔ gbarashuun wu jɛ egilizii gbarashuun wu mɛlɛkɛɛ, sokinnaa gbarashuun wu jɛ egilizii gbarashuun we.

2

Sɛmɛ wemu w'a tun Efese egilizi wu mu ge

¹ «Egilizi wu wu ƚε Efese ni ge, sεmε tun wee wo mεlεkε* wu mu na: «Wɔrɔɔ gbarashuun wu wa wemu kanige keƚε ni ge, wee di ƚaari sanni sokinnaa gbarashuun wu niƚε ni ge, wee ya jo: ² Nε mu kapyegee ki cε, ni ma kapyeƚεε nigbɔhɔɔ kee, ni ma loxulo le. Nε cε jo mu ya loxulo taa sipyikuuyo kapyegee taaƚ wε. Piimu p'a yu na tudunmɔɔ pee ƚε, na ta p'i ƚε pere-e ge, m'a pee taanna wii na pu ta kafinejuu. ³ M'a loxulo ta na kanhama xu nε wuu na, la shishiin ya ta ma yatεnyε gbo wε. ⁴ Ga ma taanƚεεge nizhiige kemu m'a yaha ge, kee wuu na n'a da ma jaagi. ⁵ Tayerege kemu ni ma bi bye na na pa do ge, mayε funƚɔ to kee na, m'a daburajε jo ma jurumu wu na, m'a guri ma kapyegee nizhiige ki na. Ma bye ma di ya daburajε jo wε, n'a da zhε ma yiri, di ma sokinna wu laha wu tayahaƚa ni. ⁶ Le bεeri kadugo na kasaana lemu m'a byi ge, lee li wa mε. Nikolayitii pu wo kapyegee k'a sii pεn mu mu, kee kunni ya sii pεn nε bε mu.

⁷ «Kilε Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo! Wemu ba se ta, Nii Sicumɔ Tige kemu ki wa Kilε wo Alijine wu ni ge, nε na ba kee pya wa kan weefɔɔ mu wu li.»

Sεmε wemu w'a tun Simirini egilizi wu mu ge

⁸ «Egilizi wu wu ƚε Simirini ni ge, sεmε tun wee wo mεlεkε wu mu na: Wemu wu ƚε nizhiimε we ni kurogo wo we, ni w'a xu na guri ƚε ge, wee ya jo:

---

* **2:1 Wee wo mεlεkε:** Lee kóri ƚε egilizi wu ƚahagbaa fɔɔ, yee ninuyɔ yi wa koogoo 2:8, 12, 18; ni koogoo 3:1, 7, 14 wu bε ni.

⁹ «Nε wa ma kanhama pe ni ma la baa fεεε ti fiin, na ta m'i jε lafɔɔ! Pii p'a puyε pyi Yawutuu, ga pee di jε Yawutuu wε, bani Shitaanni wo pεεηε puga ki sipyii pu jε pere. Mεkyεεgεεε jomɔ pemu bεεri pee w'a yu na waa ma na ge, nε w'a pu bεεri nuri. ¹⁰ Kanhama pe pu da ba ma ta ge, ma ganha bu fya pee na wε. Li wii Shitaanni na ba pii yaha yee ni kaso ni na yee nɔhɔ wolo. Yee na ba ganha cabyaa kε funηɔ ni. Pye n'a daa sipya fo ma caxhugo. Lee bu bye, nε na jii sicuumɔ saanra judɔnɔ kan ma mu.»

¹¹ «Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo! Wemu ba se ta wee da ga ba xu shuun xu wε.

Sεmε wemu w'a tun Perigamu egilizi wu mu ge

¹² «Egilizi wu wu jε Perigamu ni ge, sεmε tun wee wo mελεkε wu mu na: «Nɔyɔ shuun ηmɔpara nidaan li wa wemu keηε ni ge, wee ya jo:

¹³ «Kulo lemu ni mu ya tiin ge, nε lee cε, lee jε Shitaanni saanra koro tasinηε. Antipasi we wu jε nε sεeri jomεε fɔɔ ge, p'a wee gbo wolo yee niηε ni Shitaanni tatεεngε ki ni. Ga lee bε na, mu ya mara yaha nε na, mu ya ta foro nε n'a daa wu kaa tãan wε. ¹⁴ Ga n'a da ma jaagi keree kii shizhaa na. Balamu bi kalaa wemu kaan Balaki mu wu na daga na Izirayeli nagoo pu tɔɔgɔ leni kakuηɔɔ ni ge, sipyii pii wa mu yiri wà, pee ya sɔɔ na daha wee kalaa we ninumɔ feni. W'a bi Izirayeli nagoo pu pye pu na yapεεε xaara xaa, na dɔdɔɔɔ pyi. ¹⁵ Na fara lee bε na, pii bε wa yee mu wà pee ya sɔɔ Nikolayitii pu wo kalaa wu na. ¹⁶ Lee wuu na daburajε jo ma jurumu wu na. Ni lee bε wε, nε na

ba ma yíri tɔvuyo na, ηmɔpara le l'a foro na jɔ ki ni ge, di lee taga yogo tun ni pee ni.

¹⁷ «Kilɛ Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge wu logo! Wemu bu se ta, yalige kemu mɛgɛ ki jɛ maanɛ* ki niηmɔhɔηɔ di jɛ ge, nɛ na kee kan weefɔɔ mu, di kagerɛnɛ nivige bɛ kan weefɔɔ mu. Mafonɔ na ba ga kee na, wa shishiin da kee cɛ wɛ fo ki tavɔɔ yɛ.»

Sɛmɛ wemu w'a tun Tiyatiiri egilizi wu mu ge

¹⁸ «Egilizi wu wu jɛ Tiyatiiri ni ge, sɛmɛ tun wee wo mɛlɛkɛ wu mu na: Kilɛ Ja we, wee wemu jɛ ki jɛ ba nanɛnɛ jɛ wɛ, ni wu tɔɔyɔ yi jɛ ba dajaa tɔɔɔ jɛ wɛ temu t'a jí ge, wee ya jo:

¹⁹ «Nɛ mu kapyegeɛ ki cɛ: Ma taanɛnɛgɛ ke, ni ma n'a daa we, ni ma saama pu bɛɛri, ni ma loxulo le. Nɛ li cɛ jo ma kurogo kapyegeɛ k'a jɛhɛ nizhiigee ki na. ²⁰ Ga cɛ Zhezabeli wemu w'a wuyɛ pyi Kilɛ tudunmɔ ge, mu ya wee yaha wu na nɛ wo kapyebyii pu piinnɛ, na pu pye pu na dɔdɔɔɔ pyi, na yapɛɛɛ xaara bɛ xaa. Lee wuu na n'a da ma jaagi. ²¹ Nɛ tuun wa kan wu mu, kɔnhɔ wu daburajɛ jo wu jurumu wu na. Ga wu ya ta sɔɔ na daburajɛ jo wu dɔdɔɔɔ ti na wɛ. ²² Lee wuu na n'a da wu shan yama yasinneɛɛ na. Piimu p'a taanfɛɛgɛ pyi ni wu ni ge, di pee bɛ curi kanhagbɔ ni pu bye p'i ya daburajɛ jo pu kapyegeɛ ki na wɛ. ²³ N'a da ba wu nagoo pu bɛ gbo. Egilizii pu bɛɛri na ba li cɛ na nɛ sipyii fungɔnyɔ ni pu jidaan keree bɛɛri cɛ. Nɛ na ba yee bɛɛri nigin nigin saraa kan yi mu na bɛ ni yi kapyegeɛ ni. ²⁴ Yee Tiyatiiri

* **2:17 Maanɛ:** Wee jɛ yalige kemu Kilɛ ya kan wu sipyii pu mu na pu yaha siponɔ ki ni ge. Ekizode 16: 11-18

shƎƎn samaa kunni yee piimu sanha sɔɔ wee kalaa wu na-Ǝ ge; wee p'a byi Shitaanni wo kaŋmɔhɔŋɔɔ nigbɔhɔɔ ki ge; n'a da yi jo yi mu jo n'a da ga tuguro tatii taha yi ɲuŋɔ ni wƎ. ²⁵ Ga n'a daa we wu wa yee mu ge, yi wee co ɲɔ xuuni, fo di ba shƎ ba. ²⁶ Wemu bu se ta na nƎ wo kapyegee ki fɔri, fo na nɔ taaxɔɔ li na, nƎ na ba wee pye fanhafɔɔ shi wu ɲuŋɔ ni.

²⁷ Wee na ba shi wu mara ni tɔɔɔɔ publiin ni,
na wu ja ja

ba p'a puuro shɔhɔɔ
jii jagana lemu na wƎ.

Kee fanha ke nƎ bƎ ya ta na To KilƎ mu. ²⁸ NƎ na ba ɲimugujɔ wɔɔɔ bƎ kan weefɔɔ mu.

²⁹ «KilƎ Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo!»

3

SƎƎƎ wemu w'a tun SaridƎsi egilizi wu mu ge

¹ «Egilizi wu wu ɲƎ SaridƎsi ni ge, sƎƎƎ tun wee wo mƎleke wu mu na: KilƎ Munahaa gbarashuun ni wɔɔɔ gbarashuun wu wa wemu keɲƎ ni ge, wee ya jo:

NƎ mu kapyegee ki cƎ. Sipyii ya mu pyi wye, na ta mu di ɲƎ gbo. ² Ayiwa, ɲmunumɔ pu yaha, pusamaa pii p'a taxuyo shaa ge, m'a pee logoo waha, m'a pu niye curi; bani nƎ ta mu kapyegee ki ta ki ɲɔporo na na KilƎ wu ɲaha tɔan wƎ. ³ Kalaa wemu m'a ta ge, ni logogana lemu na m'a wu logo ge, ma funŋɔ yaha nidogo wee na, m'a wu co, m'a yere ma jurumu wu na. Ma bu bye ma di ya ɲmunumɔ pu yaha wƎ, nƎ na ba ma fo ba nagaa ɲƎ wƎ. Tuun wemu ni n'a da ba

ge, mu ya wee ce we. ⁴ Ga lee be na sipyii pii wa mu yíri Saridesi ni piimu sanha pu fàya nɔrɔgɔ we. Faviye yi da ba le pu na pu da jaari ni ne ni, bani p'a yaa ni lee ni. ⁵ Wemu ba se ta, faviye yi da ba le weefɔɔ na. Ne da ga ba wu mege fɔrɔgɔ di wolo ñi sicuumɔ Kitabu wu ni we. Ne na ba yi jo na To Kile ni wu melekee pu jaha taan jo weefɔɔ wu wa ne wo.

⁶ «Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo!»

Ɔeme wemu w'a tun Filadelifi egilizi wu mu ge

⁷ «Egilizi wu wu je Filadelifi ni ge, Ɔeme tun wee wo meleke wu mu na: Wemu wu je fefee na can yu ge, ni saannaa Dawuda wo kenikaan li wa wu keje ni ge, wee wemu wu da ja gbura ki mugi ni wa yafiin da ja ki to-ε ge, ni wu na ja gbura ki to be wa shishiin da ja ki mugi-i ge, wee ya jo:

⁸ «Ne mu kapyege ki ce. Li wii ne jo ki nimugiyahaja yaha ma jaha taan, wa shishiin da ja ki to we. M'a ne kafila wu co, ma ya ta foro ne kaa taan we, na ta fanha katii be di je ma ni we. ⁹ Shitaanni wo peene puga ki sipyii piimu p'a yu na Yawutuu pee je, na ta p'i je Yawutuu-i ge, kafineye pee ya gon. Ne na ba pee karamu fo p'a pa nuguro sin ma fee ni, p'i li ce na mu ya taan ne mu. ¹⁰ M'a ne jomɔ pu mara ni loxulo ni, lee wuu na kanhama tuun we wu da ba no kojo beeri na, na jine ki sipyii pu beeri noho wolo ge, ne be na ma mara wee tuun wu ni. ¹¹ Jeri tapyege ni n'a da ba. Le li wa ma keje ni ge, lee co xuuni, kɔnhɔ wa shishiin ganha da ma saanra judɔnɔ li sho ma na we. ¹² Wemu ba se ta, ne na ba weefɔɔ pye ba na Kile wu pugbɔhɔ ki beni wa je we. Wee da ga laha wa bada we. Ne na ba

na Kile wu mege ka weefɔɔ na, ni na Kile wu kulo li mege Zheruzalemu-fomɔ we. Wee na ba digi na yiri fugba we ni na To Kile wu yiri. Ne na ba na mafonɔ ki be ka wu na.

¹³ «Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo!»

Seme wemu w'a tun Lawodise egilizi wu mu ge

¹⁴ «Egilizi wu wu je Lawodise ni ge, seme tun wee wo meleke wu mu na: Ne wemu mege ki je Amiina ge, na je seeri nomee fɔɔ, ni can fɔɔ, ni yanmuyɔ yi beeri nohɔshaanra Kile mu ge, ne jo:

¹⁵ «Ne mu kapyegge ki ce. Mu ya jine we; ma di ya weri we. Mu da bi jine kelee na weri lee bi da daan ne ni. ¹⁶ Ga mu je ba lowɔgɔwɔgɔje je we: Ma ya weri we; ma di ya jine we, lee wuu na n'a da ba ma tugi yeege na jo ki ni. ¹⁷ Mu ya jo na yara fɔɔ mu je, na mu ya naafuu ta, na mu mago je wa yaaga na we, na ta mu bi yaa na li ce na kanhama fɔɔ mu je, ni jaa fɔɔ, ni la baa fɔɔ, ni fyen. Mu bi yaa na li ce na ma ceepile wo wu je. ¹⁸ Lee wuu na ne mu yeri jo ma sanni ye pyaa shɔ ne mu, kɔnhɔ m'a bye lafɔɔ. M'a favige shɔ, kɔnhɔ m'a fɔja ta le, ma ceepile wo ganha ba jaa l'a ma shiige we. M'a jeyanaa shii shɔ m'a pee fara ma jii na, kɔnhɔ ma da jaa. ¹⁹ Piimu kaa l'a dan ne ni ge, pee na ne dinni, na pu kuuni be. Ayiwa, ma zo wu beeri kan daburaje jo mu. ²⁰ Ne kunni niyerege ki wa kujɔɔ li jo na, na gbura ki kuuni. Wa bu ne mujuu logo na gbura ki mugi ne mu, ne na ba je na li ni weefɔɔ ni, weefɔɔ be di li ni ne ni. ²¹ Wemu ba se ta, ne na ba weefɔɔ teje naye yiri na saanra koro li na, ba ne

bε ya se ta na diin na To Kile yíri wu saanra koro li na tiingana lemu na wε.

²² «Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge wu logo!»

4

Kile wo saanra koro le, ni na wu pεle fugba we ni

¹ Lee kadugo na a nε wii sanha, na fugba wu jɔ ki ja k'a mugi. Mujuu le nε fεnhε logo, l'i jε ba maga mεε jε-ε ge, a lee mujuu l'i nε pye sanha na: «Dugi naha, keree kiimu k'a yaa na pye le kadugo na ge, di ba kee shε ma na.» ² Taapile ni a Kile Munaa di jé nε ni. Li wii, saanra koro la bye fugba wu ni, wa wu bi tiin lee na. ³ Wemu w'a bi tiin lee na ge, wee bi jí ba pεεwa kagereye ya jε wε, yemu mεγε ki jε na zhasipu ni sariduwani ge. Kile ηmɔpara li bi lee saanra koro li maha, ba m'a li wii wε, m'a li ta li na jí ba pεεwa kagerenje ka jε wε, kemu mεγε ki jε emerɔdi ge. ⁴ Saanra korogoo kελεε shuun ni shishεεε (24) w'a lee saanra koro li maha. Nɔhɔλεε kελεε shuun ni shishεεε (24) wu bi tiin kee saanra korogoo ki na, pee jε na fadeviire le. Saanra judɔɔ di jε pu bεeri nigin nigin juyɔ ni, kiimu ya yàa ni sanni ni ge. ⁵ Kile-jinεε, ni mujonɔɔ, ni Kile-sελεε di foro lee saanra koro li ni. Sokinnaa gbarashuun wemu w'a jí ge, pee jε saanra koro li jahagbaa na. Pee jε Kile Munahaa gbarashuun we. ⁶ Saanra koro li jahagbaa li bε di jε kanna gba lɔhɔ ki, kemu ya yàa ni vεeri ni ge, vεeri wemu ya wii na jaa ba jaawiige jε wε. Nii yanmuyɔ shishεεε w'a bye pu niε ni na saanra koro li maha. Yi jahaya ni yi kaduyo bεeri di jε jɔi. ⁷ Nii yanmuyɔ yi nizhiige jε ba cεnri jε wε. Shuun

wogo ki ƚε ba nupepinƚε ƚε wε. Taanri wogo ki ƚaha ƚε ba sipya wogo ƚε wε. Shishεεεε wogo ki ƚε ba ƚaa niyirige ƚε wε. ⁸ Kapaya gbaara ƚε yee ƚii yaƚmuyɔ yi bεeri nigin nigin mu. Yee kapaya yi nɔhɔdaan ni yi fugba wu bεeri bye ƚii. Yee yaƚmuyɔ yi bi yoyo cee gbee caƚa fara piige na na:

«Fεfεεεε, fεfεεεε, fεfεεεε,
wù Kafɔɔ Kile, Se Bεeri Fɔɔ,

wemu w'a bye, ni wu ƚε wà, ni wu na ba ba ge.»
⁹ Saanra koro li tiinvɔɔ we, wee wemu wu da gori yaha ƚii na gbee ge, ye ƚii yaƚmuyɔ shishεεεε we ba yoyo cee, na wu pεε, na wu sɔni, na baraga tɛri wu na tuun wemu ni, ¹⁰ nɔhɔlεε kεlεε shuun ni shishεεεε (24) wu bε na nuguro sin wee tuun wu ni saanra koro li tiinvɔɔ wu ƚahagbaa na, wee wemu wu da gori yaha ƚii na gbee ge, na wu pεε, na pu saanra ƚudɔƚɔ ki kɔɔngi na ki yaha saanra koro li ƚahagbaa na, na jo:

¹¹ «Wù Kafɔɔ ni wù Kile,
mu w'a yaƚmuyɔ yi bεeri yàa,
mu ƚidaan funƚɔ ni yaƚmuyɔ yi bεeri ya yàa,
mu ƚidaan funƚɔ ni yi bεeri ƚε bε.
Lee wuu na, nɔɔrɔ, ni pεεƚε,
ni sefεεεε ya yaa ni ma ni.»

5

Kitabu we ni DUBYAPIGE KE

¹ Lee kadugo na a nε Kitabu nigurugo ƚa saanra koro li tiinvɔɔ wu kanige keƚε ni. Wee kadugo ni wu ƚaha bεeri bye kama, fε tεhεε gbarashuun d'a taga wu ƚɔ mara. ² A nε mεlεkε baraga wo wa ƚa wu

na kaan jiini ni mujuugboɔ ni na: «Jɔgɔ w'a yaa ni fe pu gyεεgi ni, kɔnhɔ wu Kitabu wu jɔ mugi wε?»
³ Wa shishiin ya ta fugba wu ni, kelee jɪnε ki na, kelee jɪnε ki nɔhɔdaan, wemu na já wee Kitabu wu jɔ mugi wu wu funɲɔ wii wε. ⁴ Ba ni wa shishiin di bi sanha da wemu w'a yaa ni Kitabu wu jɔ mugi ni, wu wu funɲɔ wii wε, wee tuun wu ni a nε sii na mεε suu xuuni. ⁵ A nɔhɔle wa di nε pye: «Ma ganha ba mεε suu wε; li wii cɛnri we w'a foro Zhuda shi wu ni ge, Dawuda yasege ke, wee ya se ta. Lee funɲɔ ni wu na já fe tɛhεε gbarashuun wu kyεεgi na Kitabu wu jɔ mugi.»

⁶ A nε Dubyapige* niyerege ja lee saanra koro le, ni jɪi yaɲmuyɔ shishεεrε, ni nɔhɔlεε pu niɲε ni, ma na giin na p'a ki gbo. Yeɲεε gbarashuun ni jɪi gbarashuun wu bye ki na. Kee jɪi gbarashuun wu jε Kile Munahaa gbarashuun we. Kee ya tun jɪnε ki kabaya yi bεeri na. ⁷ A Dubyapige k'i fulo na Kitabu wu nigurugo ki lɔ saanra koro li tiinvɔɔ wu kanige keɲε ki ni. ⁸ Ba Dubyapige k'a wee Kitabu wu lɔ wε, a jɪi yaɲmuyɔ shishεεrε ni nɔhɔlεε kelεε shuun ni shishεεrε (24) wu nuguro sin ki fεε ni. Konɔyɔ jε pu bεeri nigin nigin keye ni, ni sanni cεεgbuugoo, kee bi jɪi nudanga yawurire na. Tee jε Kile wo fεfεrε sipyii pu Kile-jεrεyε. ⁹ Pu bi yofonɔ cee na:

«P'a mu gbo.

M'a sipyii pii juyɔ wolo

ni ma shishan pu ni na kan Kile mu,

* **5:6 Dubyapige:** kee jε Yesu, Kile Ja we. Ali na wu ta jurumu wa shishiin ya ta wu na wε, w'a sɔɔ na wu munaa kan saraga, na xhu konɔ wo jurumu wu wuu na.

na foro kpɔnhɔɔ ki bɛɛri ni, ni shi jomɔ pu bɛɛri ni,
 ni shi wu bɛɛri ni, ni fiye yi bɛɛri ni,
 Lee wuu na mu ye w'a yaa ni Kitabu wu jo ni,
 m'a wu fe pu kyɛɛgi.

¹⁰ M'a pee pye Kile saanra ti sipyii,
 ni saraya naha shɔɔnrivɔɔ, Kile mu.

Pee na ba saanra pyi niɲe ki na.»

¹¹ Lee kadugo na a ne wii na melekeɛ niɲehemɛɛ
 jomɔ logo. Pee bi saanra koro le, ni niɲi yanmuyɔ
 ye, ni nɔhɔɛɛ pu maha. Pee bye melekeɛ miliyoo
 niɲehemɛɛ tɛhɛɛ baa wuu. ¹² Pee bi mujonɔɔ waa
 na:

«Dubyapige ke p'a gbo ge, kee ya yaa ni sefeɛɛɛ,
 ni yaaga feɛɛɛ, ni fungɔngɔ feɛɛɛ, ni fanha,
 ni pɛɛɲɛ, ni nɔɔɔɔ, ni masɔɲɔ ni.»

¹³ Kile wo yanmuyaaya yemu bɛɛri yi ɲe fugba we
 ni ge, ni niɲe ke na ge, ni niɲe ke nɔhɔɔdaan ge, ni
 suumɔ lɔhɔ ke ni ge, a ne yee bɛɛri mujonɔɔ logo yi
 na yoyo cee na:

«Masɔɲɔ, ni pɛɛɲɛ, ni nɔɔɔɔ, ni sefeɛɛɛ ti pye
 saanra koro li tiinvɔɔ
 ni Dubyapige ki woyo fo gbee.»

¹⁴ A niɲi yanmuyɔ shishɛɛɛɛ wu jo: «Amiina.» A
 nɔhɔɛɛ p'i nuguro sin na ki pɛɛɛ.

6

Dubyapige k'a Kitabu wu fe pu kyɛɛgi

¹ Ba Dubyapige k'a fe tɛhɛɛ gbarashuun wu wa
 nigin kyɛɛgi tuun wemu ni we, a ne niɲi yanmuyɔ
 shishɛɛɛɛ wu wa nigin mujuu logo ba Kile ma seɛ
 me we na: «Pa!» ² Lee kadugo na a ne shɔɔnfige ka
 ɲa. Wemu w'a bi dugi kee na ge, sindaa ɲe wu keɲɛ

ni. Saanra ɲudɔnɔ bi kan xɔ wee mu. Wu sefɛɛɛ wo w'a foro, wu na ba se ta.

³ Tuun wemu ni w'a fɛ shuun wo pu kyɛɛgi ge, a nɛ ɲi yanɲunɔ shuun wogo ki mujuu logo na: «Pa!» ⁴ A shɔnɲiga ka di foro. Wemu w'a bi dugi kee na ge, sefɛɛɛ ya kan xɔ wee mu na ke konɔ ke ɲanɲɛ xɔ, kɔnhɔ sipyii di da puyɛ gbuu. ɲmɔpara niduunnɔ ya kan wu mu.

⁵ Tuun wemu ni w'a fɛ taanri wo pu kyɛɛgi ge, a nɛ ɲi yanɲunɔ taanri wogo ki mujuu logo na: «Pa!» A shɔnwɔhɔnɔ ka di foro. Wemu w'a bi dugi kee na ge, shaa li bye wee keɲɛ ni na daanna pyi. ⁶ A nɛ mujuu la logo ɲi yanɲunɔ shishɛɛɛ wu tɛ ni na: «Shinma tuugo ka wo kilo nigin ya bɛ ni shɛn nigin caɲa ɲii saraa ni. Shinma tuugo katii bɛ wo kiloo taanri bɛ ya bɛ ni wee saraa we ninumɔ ni. Ma ganha bu da sɪnmɛ pe ni duvɛn wu kyɛɛgi wɛ.»

⁷ A wu fɛ shishɛɛɛ wo pu kyɛɛgi, a ɲi yanɲunɔ shishɛɛɛ wogo k'i jo: «Pa!» ⁸ A nɛ shɔngɔ ka ɲa k'a foro, kee bi kiikaan. Wemu w'a bi dugi kee na ge, wee mɛgɛ ɲɛ xu. Adɛsi bi taha wee fɛni. Sefɛɛɛ bi kan pu mu ɲɲɛ ke taaga shishɛɛɛ wogo ki na; kɔnhɔ pu da sipyii gbuu ni ɲmɔparaa ni, ni xuugbɔhɔ, ni kafɛyɛ yama, ni ɲɲɛ ke yacoyo ni.

⁹ W'a fɛ kaguro wo pu kyɛɛgi tuun wemu ni ge, sipyii piimu p'a gbo Kilɛ jomɔ pe ni wu sɛeri keree ki fɛni ge, a nɛ pee wo munahaa ki ɲa saraga yi tawologo ki nɔhɔdaan. ¹⁰ Pee bi mujonɔ waa na: «Wu Kafɔ, fɛfɛɛɛ wo ni can wo we, fo tuun wekɛ ni mu di da ba kiiri kɔn ɲɲɛ ki sipyii pu na, m'a wɛɛ shishan pu yogo jo wɛ?» ¹¹ Wee tuun wu ni, a p'i fadɛdɔnyɔ niviye kan pu bɛeri nigin nigin

mu, na pu pye na pu jeri pye sanha loxulo li ni, fo pu kapyebyenii, ni pu cebooloo pu bu she fa; pee piimu p'a yaa na gbo lee gbogana li na ba pee ne-ge.

¹² Lee kadugo na a ne Dubyapige ki na k'a fe gbaara wo pu kyeeegi. Wee tuun wu ni a niye k'i jele xuuni. A piige di je cana nii li ni, a l'i wo ba fawohohone we. A yene ki beeri di jaa na ba shishan ne we.

¹³ A fugba woroo k'i do niye ki na ba kafeege ma nitoodige nahara, na ki geeye turi we. ¹⁴ A fugba wu laha wu tateenge ni, ba p'a fuugo kurulo na luu kurulogana lemu na we. Faaboboyo ye ni loho niye takpiye yi beeri y'a kuu laha yi tatiinye ni. ¹⁵ Konjo ki sipyii pu beeri: Saannaa yoo, sipyigbooo yoo, kashen nunofee yoo, naafuu fee yoo, fanhafee yoo, buloo yoo, piimu ne buloo we, pee yoo, pee beeri ya puye nmohoo yana guloo ni, ni faaboboyo yi te ni. ¹⁶ A p'i faaya ni boboyo yi pye: «Yi to wu nunjo ni, y'i wu nmohoo saanra koro li tiinvoo we, ni Dubyapige ki loyire li naha na. ¹⁷ Bani pu loyire li cagbohoo k'a no. Jogo wu d'a ja zho we?»

7

Kile wo fe p'a kpɔn Izirayeli sipyii piimu na ge

¹ Lee kadugo na a ne melekee shishere niyereye na niye ki kabaya shishere wu na. Pee bi konjo ki kabaya shishere wu kafeege ki co, kanhoo kafeege ka shishiin ganha ba yiri niye ki na, kelee suumo loho ki na, kelee tige ka shishiin na we. ² A ne meleke watii na w'a yiri Kile-nohoo ki shizhaa na, Kile nii wo wu wo fe kpɔn kpɔn yaaga ki ne wu kene ni. Niye ki fara suumo loho ki na, yee gyeege ya kan

mɛlɛkɛɛ shishɛɛɛ wemu mu ge, a wu mujuugbɔɔ jo na pee pye: ³ «Yi ganha bu da yafin kyɛɛgi jɪŋɛ ke, kelee suumɔ lɔhɔ, kelee tiire ti na, na ta wɛe sanha fɛ kpɔn wu Kile wu kapyebyii pu gbahaa na wɛ.»
⁴ Fɛ ya kpɔn piimu na ge, pee yɛ jɔ nɛ logo. Pee jɛ sipyii kabɔfonɔɔ xhuu nigin ni kelɛɛ shishɛɛɛ ni shishɛɛɛ (144.000). Pee bi foro Izirayeli kpɔnhɔɔ ki bɛɛri na.

⁵ Zhuda wo kpɔɔn li na, fɛ ya kpɔn sipyii kabɔfonɔɔ kɛ ni shuun (12.000) na;
 Uruben wo kpɔɔn li na, sipyii kabɔfonɔɔ kɛ ni shuun;
 Gadi wo kpɔɔn li na, sipyii kabɔfonɔɔ kɛ ni shuun;

⁶ Azɛri wo kpɔɔn li na, sipyii kabɔfonɔɔ kɛ ni shuun;
 Nɛfitali wo kpɔɔn li na, sipyii kabɔfonɔɔ kɛ ni shuun;
 Manase wo kpɔɔn li na, sipyii kabɔfonɔɔ kɛ ni shuun;

⁷ Simijɔ wo kpɔɔn li na, sipyii kabɔfonɔɔ kɛ ni shuun;
 Levi wo kpɔɔn li na, sipyii kabɔfonɔɔ kɛ ni shuun;
 Isakari wo kpɔɔn li na, sipyii kabɔfonɔɔ kɛ ni shuun;

⁸ Zabolɔn wo kpɔɔn li na, sipyii kabɔfonɔɔ kɛ ni shuun;
 Yusufu wo kpɔɔn li na, sipyii kabɔfonɔɔ kɛ ni shuun;
 Benzhamɛ wo kpɔɔn li na, sipyii kabɔfonɔɔ kɛ ni

shuun;
fε ya kpɔn pee bεeri na.

Sipyiηhεmεε piimu p'a shɔ ge

⁹ Lee kadugo na a nε wii na sii sipyiire ta ja t'a sii ηεhe, sipya wa shishiin da já piimu tɔrɔ wε. Pee bi foro fiye yi bεeri ni, ni shi wu bεeri, ni shi jomɔ pu bεeri, ni kpɔnhɔɔ ki bεeri ni. Pee niyereye y'a bye saanra koro le, ni Dubyapige ki ηaha tãan. Fadeviye nidɔɔnyɔ yi bye pu na, fεnhεgeye di ηε pu keye ni. ¹⁰ A p'i ganha na mujɔnɔɔ waa na: «Wèe wo Kilε we w'a tiin saanra koro li na ge, wee ni Dubyapige ki k'a ηuwuuro kaan wèe mu.» ¹¹ Melekεε pu niyereye yi bye na saanra koro le, ni nɔhɔleε pee, ni ηii yanmuyɔ shishεεε wu maha. A p'i nuguro sin saanra koro li ηahagbaa na, na pu ηahaya buri ηiηε na, na Kilε pεle. ¹² na jo: «Amiina. Masɔnɔ ni nɔrɔ, ni fungɔngɔ fεεε ni baraga daha, ni pεεηε, ni sefεεε, ni fanha, yee ηε wee Kilε wu woyɔ fo gbee. Amiina.»

¹³ A nɔhɔle nigin wa di nε yege na: «Jɔgɔ ye p'i ηε ni ye fadeviye ye ni wε? Mii p'a yiri wε?» ¹⁴ A nε wu pye: «Nɔhɔle we, go mu wu wa pu ce.» A wu nε pye: «Piimu nivorowuu pu wa kanhagbɔ pu ni ge, ni p'a fadeye yi je fiinηε Dubyapige ki shishan pu ni ge, pee pu wa. ¹⁵ Lee na pee wa Kilε wo saanra koo li ηaha tãan na kapyenεε pyi wu mu wu tapεεηε pugbɔhɔ ki ni caηa fara piige na. Saanra koo li tiinɔɔ wu na ba bye ni pu ni, na pu mara. ¹⁶ Xuugo ni waga da ga ba pu ta bada wε. Caηa bε di da ga ba daraa pu na sanha wε, kelee kafugo katii bε wε. ¹⁷ Bani Dubyapige ke ki wa saanra koro li niηε ni ge, kee na bye pu nahavɔɔ, na se ni pu ni ηii

sicumə ləhə ki yíri. Kile na ba pu ɲesinmɛ pu bæri tuu.»

8

Fɛ gbarashuun wo pu keree

¹ Tuun wemu ni Dubyapige k'a fɛ gbarashuun wo pu laha ge, a fɛhɛnɛ di fugba wu kpɔn fo na nɔ minitii kelɛɛ taanri (30) shishiin na.

² Mɛlɛkɛɛ gbarashuun we w'a yere Kile ɲaha tàan ge, a nɛ pee ɲa. A p'i maya gbarashuun kan pu mu.

³ A mɛlɛkɛ watii bɛ di ba yere saraya tawologo ki ɲahagbaa na. Yawurire shɔɔ sanni wuu li bye wu kenɛ ni. A p'i nudanga yawurire niɲɛhɛɛ kan wu mu; Kile ya sipyii piimu pye fɛɛfɛɛ ge, kɔnhɔ wu pee wo Kile-ɲɛɛyɛ yi fara tee yawurire ti na, wu yee pinne wolo saraga, saraya tawologo sanni wogo ki ɲuɲɔ ni. Kee bye saanra koro li ɲahagbaa na.

⁴ Tee nudanga yawurire ti wo wurege ni Kile ya sipyii piimu pye fɛɛfɛɛ ge, ni pee wo ɲɛɛyɛ y'a dugi shiizhan Kile ɲaha tàan mɛlɛkɛ wu kenɛ ni. ⁵ A wee mɛlɛkɛ wu yawurire shɔɔ li ɲi saraya yi tawologo ki wo naganhaa ki na, na ki wá ɲiɲɛ ki na. A Kile-sɛlɛɲɛɛ, ni mujonɔɔ, ni Kile-ɲiɲɛɛ, ni ɲiɲɛ cɛlɛɲɛ di bye.

Mɛlɛkɛɛ p'a maya yi ɲɔ kɔn na wi

⁶ Maya gbarashuun wemu wu bye mɛlɛkɛɛ gbarashuun wu mu ge, a pee di gbegele yee maya yi wo wi kaa na. ⁷ A mɛlɛkɛ nizhiimɛ wu wu wo maga ki wi, a zanha kagereye, ni na, ni shishan di suri yiyɛ ni na wá ɲiɲɛ ki na. A ɲiɲɛ ki taaga taanri wogo k'i sogi. A tiire ti taaga taanri wogo ki bɛ di sogi. A ɲapurege ki bæri di sogi.

⁸ A mēlēkē shuun wo wu wu wo maga ki wi, a l'i bye ma na giin na ya faabobo-tabaaga kemu jaanja ge, kee w'a wá suumō lōhō ki ni. A suumō lōhō ki taaga taanri wogo k'i jeri shishan. ⁹ A suumō lōhō ki jii yanmuyō yi taaga taanri wogo k'i xhu. Kōrōyō ye y'a bye suumō lōhō ki juŋō ni ge, a yi be wo taaga taanri wogo ki be di gyēēgi.

¹⁰ A mēlēkē taanri wo wu wu wo maga ki wi, a wōrō tabaaga ka di yiri fugba we ni na pa do, na ganha na jí ba nagbōhō je wē. Kee ya to gba lōhōyō yi taaga taanri wogo, ni yi lobulowegee ki ni. ¹¹ Lee wōrō li mēge ki je Zoro. A lōhōyō yi taaga taanri wogo ki beeri di soro. A kee lōhō k'i shenjehemēē gbo, bani ki bi soro.

¹² A mēlēkē shishēēē wo wu wu wo maga ki wi, a lee di cana ki taaga taanri wogo ki kpōn, ni yenē ki taaga taanri wogo ke, na fara wōrō ki taaga taanri wogo ki be na, fo na yi kpēngē ki taaga taanri wogo ki pye nibiige. Ayiwa, piige ki fara cana ki na, a yi kpēngē taaga taanri wogo k'i bye nibiige.

¹³ A nē wii sanha na jaa ja w'a yiri na beele fugba lii lii we ni, na mujuugbōō waa na: «Mēlēkēē taanri wusamaa p'a kori ge, pee ba pu wo maya yi wi tuun wemu ni, bōōngō, bōōngō, bōōngō kee k'a da jine ki sipyii pu ta wee tuun wu ni.»

9

Mēlēkē kaguro wo wu wo maga mēē

¹ A mēlēkē kaguro wo wu wu wo maga ki wi, a nē wōrō ja l'a yiri fugba we ni na pa do jine ki na. A p'i wecogōō tēhēē baa wogo ki wo kenikaan li kan lee mu. ² A l'i kee wecogōō ki jō mugi, a wurege

di ganha na foro wà ba kanragaa wurege *je we*. A wecogonɔ ki wurege di nibiige lenɛ canja nii le ni kafεεge ki ni. ³ A kabeeye ya di foro kee wurege ki ni na caaga jinɛ ke na. A p'i fanha kan yi mu ba nàmaa *je we*. ⁴ P'a yi jo yi mu na yi ganha bu da kakara pye nà ke na *we*, kelee yapyiire, kelee tige ka shishiin na *we*; ga sipyii piimu pu *je* Kilε wo fε pu *je* pu gbahaa na-ε ge, na y'a kakuunɔɔ pyi pee ye na. ⁵ Sefεεε ya ta kan yi mu yi já sipya gbo *we*. Ga sefεεε ya kan yi mu y'a sipyii kana fo yeye kaguro. Yi sɔɔnrɔ ya yá ba nàmaa wuuro *je we*. ⁶ Sipyii na ba xu shaa yee caya yi na, ga p'i da wu ta *we*. Xu kaa na ba bye pu na, ga wee bε na ba fe pu nahana.

⁷ Yee kabeeye yi bye ma na giin shɔnyɔ p'a gbegele kashen kaa na, na *je* ma na giin sanni saanra nudɔnɔɔ y'a tɔ. Yi nahaya *je* ba sipyii woyo *je we*. ⁸ Yi nuzhiire *je* ba cee wuuro *je we*. Yi ganhaa di *je* ba cenri wogoo *je we*. ⁹ Yi *je* kanna tɔɔrɔ fadeye y'a le na pye ηmasigiye, yi kapaya tunmɔ di *je* ba shɔnyɔ wotoriyo nijehεye tunmɔ *je we*, yemu y'a gburogi na se kashen ni ge. ¹⁰ Yi naya *je* ba nàmaa woyo *je we* ni ηmahaa ni. Kanhama pe y'a da ba daha sipyii pu na fo yeye kaguro ge, kee fanha ki wa yi naya yi ni. ¹¹ Saan wa wu *je* yi junɔ ni, wee wu *je* wecogonɔ tɛhεnε baa wogo ki mεlεkε we. Wu mεge ki *je* Heburuu jomɔ pu ni na Abadɔn, p'i wu pyi Girεkii jomɔ pu ni na Apoliyon, (lee kóri *je* gyεεgi pyevɔɔ).

¹² Bɔɔngɔ ki nizhiige ya toro, lee kadugo na, shuun wa bε wu da daha kee na sanha.

Mεlεkε gbaara wo wu wo maga mεε

13 A mɛlɛkɛ gbaara wo wu wu wo maga ki wi, saraya yi tawologo sanni wogo ke ki bye Kilɛ naha t̄aan ge, a nɛ mujuu la logo na foro ki guloo shishɛɛɛ wu yɛnɛ shishɛɛɛ wu ni. 14 Maga ki bye mɛlɛkɛ gbaara wo wemu kɛnɛ ni ge, a wu wee pye: «Mɛlɛkɛ shishɛɛɛ wu w'a pɔ Efirate gbagbɔ wu lɔhɔ ki nɔ na ge, pu sanha.» 15 Pee mɛlɛkɛ pii p'a bi gbegele yaha na bɛ ni wee tuun we, ni kee caɲa ke, ni kee yɛnɛ ke, ni lee yee li ni ge, a p'i pee sanha yaha, kɔnhɔ p'i sipyiire ti taaga taanri wogo ki gbo. 16 Pee wo kashɛnɛmɔɔ piimu p'a bye shɔnyɔ na ge, pee bi miliyoo xhuu shuun (200.000.000) xɔ. Kee nɔ ke nɛ logo.

17 Kashɛ le nɛ na ge, shɔnyɔ ye ni piimu p'a bi dugi yi na ge, tɔrɔ fadeye yi bye pu bɛeri mu, yee yi bye pu nmasigiye. Yi tuugo ka nɛ ba na nɛ wɛ, ka nɛ bulani ba safiiri kagerɛnɛ nɛ wɛ, ka nɛ ba kirimu nɛ wɛ. Shɔnyɔ yi nuyɔ di nɛ ba cɛnri wogo nɛ wɛ. Na ni wurege ni kirimu di foro yi nɔyɔ ni. 18 Na ni wurege ni kirimu we w'a foro yee shɔnyɔ yi nɔyɔ ni ge, a pee kanhama tɛhɛ taanri wu sipyiire ti taaga taanri wogo ki gbo. 19 Yee shɔnyɔ yi fanha nɛ yi nuyɔ ni yi naya ni. Yi naya yi nɛ ba wɔlɔ nɛ wɛ. Naya yi nɛ ni nuyɔ ni, yee nuyɔ yi ni y'a sipyiire ti kana.

20 Sipyii piimu samaa p'a kori, pe kanhama pe ya pu gbo-e ge, pee ya ta daburajɛ jo pu kapyegɛe ki na wɛ. Pee ya ta jinaa wo pɛɛnɛ ke ni yapɛɛ wo pɛɛnɛ ki nɔ yaha wɛ. Kee yapɛɛ kii ya yaa ni sanni, kelee warifyɛn, kelee daɲaa tɔrɔ, kelee kagerɛye, kelee ni tige ni. Ki ya naa wɛ, ki ya nuri wɛ, k'i ya ja naari wɛ. 21 Pu ya ta daburajɛ jo pu sipyigbuu li na,

kelee pu siganma keree, kelee pu dɔdɔɔɔ, kelee pu nagaara ti na wε.

10

Mελεκε we ni Kitabupire li keree

¹ Lee kadugo na a nε μελεκε baraga wo wa ja wu na tigi na yiri fugba we ni, jahaɲa di jε wu cεre faya. Kile-ηmɔpara di jε wu nuɲɔ ni. Wu jaha ke di jε ba caɲa jε wε. Wu tɔɔɔ jε ba na benεε jε wε. ² Kitabupire la jɔmugi-yahaɲa ki bye wu keɲε ni. W'a bi wu kanige tɔɔɔ taha suumɔ lɔhɔ ki na, na kamεε wogo ki taha jɲε ki na. ³ A wu mujuugbɔɔ la wà ba cεnri ya guuri wε. W'a lee wá tuun wemu ni ge, a Kile-selεɲεε gbarashuun wu ganha na ya yu. ⁴ Ba Kile-selεɲεε gbarashuun w'a jo xɔ wε, nε bi zhaa da yee kani, ga na mujuu la logo na foro fugba we ni na: «Yemu Kile-selεɲεε gbarashuun w'a jo ge, yee yaha kaɲmɔhɔɔ, ma ganha bu yee ka wε.» ⁵ Μελεκε wu niyerege nε ja suumɔ lɔhɔ ke, ni jɲε ki na ge, a wee di wu kanige keɲε yirige fugba wu ni na gaa na: ⁶ Wemu wu da gori yaha jɲi na gbee ge, wu d'a fugba we ni wu funɲɔ yaɲmuyɔ, ni jɲε ni ki yaɲmuyɔ, ni suumɔ lɔhɔ ni ki funɲɔ yaɲmuyɔ beeri yaa ge, nε kaa wee na jo: «Taasigine wa li ni nige wε. ⁷ Ga caɲa kemu μελεκε gbarashuun wo w'a da ba wu wo maga ki wi ge, kee na ba bye Kile wo kaɲmɔhɔɔ li jɔ cavaɲa ma na jo ba w'a yi jo wu kapyebyii Kile tudunmɔɔ pu mu jogana lemu na wε.»

⁸ Mujuu le nε bi logo na yiri fugba wu ni ge, a lee di nugo nε pye na: «She Kitabupire li jɔmugi-yahaɲa ki shɔ μελεκε wu mu, wee wemu w'a yere

suumɔ lɔhɔ ke ni jɪŋɛ ki na ge.» ⁹ A nɛ fulo wee mɛlɛkɛ wu na, na wu jɛɛri jo wu Kitabupire li kan na mu. A wu nɛ pye: «Li co m'a li li, li na daan ma jɔ ni ba sɛrɛ jɛ wɛ, ga li bu digi ma funɲɔ ni, li na zoro.» ¹⁰ A nɛ lee Kitabupire li co mɛlɛkɛ wu kɛɲɛ ni na li. A l'i daan nɛ jɔ ni ba sɛrɛ jɛ wɛ, ga ba nɛ li li xɔ tuun wemu ni wɛ, a l'i soro nɛ funɲɔ ni. ¹¹ A mujuu l'i nugo nɛ pye sanha na: «Li waha l'i waha ma na ba jomɔ ta sanha Kile mu na jo fiye nijɛhɛyɛ, ni shi nijɛhɛmɛ, ni shi jomɔ nijɛhɛmɛ, ni saannaa nijɛhɛmɛɛ shizhaa na.»

11

Sɛɛrɛɛ shuun wu keree

¹ Lee kadugo na a p'i daanna kagaanga ka kan nɛ mu, kee bye ba publiin jɛ wɛ. A p'i nɛ pye: «Yiri m'a Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki taanna, ni saraya yi tawologo ke, piimu p'a Kile pɛlɛ wà ge, m'a pee tɔrɔ. ² Ga m'a Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki kaanɲa ki yaha wà, ma ganha bu da kee taanna wɛ. Bani kee ya kan shi wu mu wemu jɛ Yawutuu wɛ. Pu na ba jaari jaari fɛfɛɛrɛ kulo li ni yeye kɛlɛɛ shishɛɛrɛ ni shuun (42) funɲɔ ni. ³ Nɛ na ba sɛfɛɛrɛ kan na sɛɛrɛɛ shuun wu mu. P'a yoro bɔrɔyɔ faya* le na Kile Kafila jo cabyaa kabɔfonɔ di xhuu shuun ni kɛlɛɛ gbaara (1.260) funɲɔ ni.» ⁴ Pee jɛ oliviye tiye shuun we, ni sokinnaa shuun we, pee piimu niyereye yi wa jɪŋɛ ki Kafɔɔ wu jaha tãan ge. ⁵ Sipywa wa ba giin wu kakuunɔ pye wee wa na, na na foro pu jɔ ni na wee pɛn wo sòrogo. Wa ba giin wu kakuunɔ pye

* **11:3** Pu na **bɔrɔyɔ faya** le, lee ya li shɛɛ na pu jatanhanɲa wuu pu jɛ, pu jomɔ pu bɛ di jɛ can.

we wa na, nakaara baa le xugana le na weefɔɔ da xhuu. ⁶ Se wa pu ni na fugba we tɔ, kɔnhɔ zanha ganha bu do pu Kilɛ jomɔ pu cajoyo yi na wɛ. Se wa pu ni na lɔhɔ jɛri shishan. Tuun wemu bɛɛri bu pu taan, se wa pu ni na kanhama tuugo bɛɛri nɔ sipyiire ti na jinɛ ki na.

⁷ Pu ba ba pu sɛɛri keree ki jɔ fa tuun wemu ni, yacoguunɔ ke k'a duri na foro wecogonɔ tɛhɛnɛ baa wogo ki ni ge, kee na ba yogo kɔn pu na, na já pu na, na pu gbo. ⁸ Pu nixhuyo na ba bye kugbɔɔ li pinnɛɛ kpɛngɛ ki na. Lee kulo l'a foro lemu feni ge, lee jɛ Sodɔmu ni Misira. Lee kulo li ni pu Kafɔɔ w'a kori tige na. ⁹ Kɔnɔ ke sipyii pii na ba pu nixhuyo ja na foro fiye yi bɛɛri ni, ni shi wu bɛɛri, ni shi jomɔ pu bɛɛri, ni kpɔnhɔɔ ki bɛɛri na. Pee na ba pu nixhuyo ja cabyaa taanri ni taaga funnɔ ni. Pu da ga ba sɔɔ pu pu le faya ni wɛ. ¹⁰ Kilɛ tudunmɔɔ shuun wu gbo wu na ba bye fundanga kɔnɔ ki sipyii pu mu, fo pu na fundanga yakanya kaan puyɛ mu, bani pee shuun w'a jinɛ ki sipyii pu kanha fo xuuni. ¹¹ Ba kee cabyaa taanri ni taaga k'a toro wɛ, a Kilɛ di munahaa le pu ni, na jiiɛɛɛ kan pu mu, a p'i yiri yere. Piimu pu bi pu wii ge, a fyaara di jé pee ni fo xuuni. ¹² A pee Kilɛ tudunmɔɔ shuun wu mujuugbɔɔ la logo na yiri fugba we ni na: «Yi dugi naha!» A p'i dugi jahanja na na kari fugba wu ni pu pɛɛn pu jii na. ¹³ Wee tuun wuyɛ pyaa ni, a jinɛ k'i jɛɛ xuuni. A kulo li taaga ke wogo k'i do, a sipyii kabɔfonɔɔ gbarashuun (7.000) di xhu kee jinɛ cɛɛnɛ ki na. A sipyii pusamaa di fya xuuni na ganha na fugba Kilɛ pɛɛɛ. ¹⁴ Bɔɔngɔ shuun wogo k'a toro. Jɛɛɛ tapyege ni bɔɔngɔ taanri wogo

k'a da nɔ.

Melēke gbarashuun wo wu wo maga ki mēē

¹⁵ A melēke gbarashuun wo wu wu wo maga ki wi, a mujogbɔhɔ kii di foro fugba we ni na:

«Na lɔ nimε na, koŋɔ ki saanra t'a pye
wù Kafɔɔ Kilε wuuro,
ni w'a Shɔvɔɔ wemu ɲaha bulo ge.
Wu na ba diin saanra koro li na gbee.»

¹⁶ Nɔhɔlεε kelεε shuun ni shishεεε (24) wemu w'a tiin pu saanra korogoo ki na Kilε ɲaha t̄aan ge, a pee di nuguro sin, na pu ɲahaya buri ɲiŋε na, na Kilε pεlε. ¹⁷ A pee di jo:

«Kafɔɔ Kilε, Sefεεε Bεeri Fɔɔ,
mu wemu wu ɲε wà ge,
ni mu wemu wu bye wà ge,
wèe yaa baraga taha ma na;
bani m'a jé ma saanra ti ni
ni sefεεε nigbɔɔrɔ ni.

¹⁸ Shi wemu ɲε Yawutuu-i ge, a pee logoo di yìri.
Ga ma loyire l'a nɔ.

Xuu pu wo kiiri wu taakɔɔn ni
ma kapyebyii Kilε tudunmɔɔ pu saraaduun ya
nɔ,
ni m'a sipyii piimu pye fεεfεε ge,
ni piimu p'a ma pεlε ge,
sipyigbɔɔ fara sipyitiilee na,
pee bεeri saraaduun ya nɔ.

Ŋiŋε ki kyεεgivεε pu be taaxɔɔ ya nɔ.»

¹⁹ Kilε-pεεŋε pugbɔhɔ kemu ki ɲε fugba we ni ge, a kee ɲɔ di mugi. A Kilε wo kariŋεεge ɲɔmεε li keshi wu ɲa wu pεεŋε pugbɔhɔ ki funŋɔ ni. A Kilε-ɲiŋεε,

ni Kile-selenεε, ni mujonɔɔ di ganha na fòro. A jinε k'i jεε, a zanha kagereye nagaya be di digi.

12

Cee we ni wɔgɔɔ ke p'a byi diragɔn wu ge

¹ Lee kadugo na a ne kakanhana nigbɔɔ la ja fugba we ni. A ne cee wa ja, cana ke na je wu cεre faya, yenε ke di je wu tɔɔyɔ yi nɔhɔdaan. Wɔrɔɔ ke ni shuun saanra judɔnɔ di je wu junɔ ni. ² W'a bi yere yacεε na. Wu laa li bi yiri, a wu ganha na sipyaa suu layana li kanhama pu na.

³ Lee kadugo na a kakanhana la be di bye fugba wu ni. Lee je wɔgɔɔ niniga, juyɔ gbarashuun ni yenεε ke di je ki mu. Saanra judɔnɔɔ ki bye yee juyɔ gbarashuun wu beeri nigin nigin na. ⁴ A ki nana k'i fugba wu wɔrɔɔ ki taaga taanri wogo ki faari wo jinε ki na. Wee cee wu bi giin di digi, a wɔgɔɔ k'i yere wu jahagbaa na, kɔnhɔ wu bu digi, k'i pya wu xa. ⁵ A cee w'i digi funana na. Ga taapile ni a wee pya w'i gari Kile ni wu saanra koro li kabanugo na. Wee wu da ba shi wu beeri mara ni tɔrɔ biin ni. ⁶ A cee wu baa kari siponɔ ki ni; Kile bi xuu wemu gbegele ge, a wu gari wà, kɔnhɔ wu she wu jɔ shaa wà fo cabyaa kabɔfonɔ nigin di xhuu shuun ni keεε gbaara (1.260).

⁷ Wee tuun wu ni a kashen di yiri fugba we ni. Melekeεε junɔfɔɔ Misheli ni wu melekeεε p'a tun ni wɔgɔɔ ki ni. A wɔgɔɔ ki be ni ki tahama-nɔhɔmɔɔ p'i kashen ki ηmɔ. ⁸ Ga pee ya ta se ta we. Pu ya ta xuu wa ta nige fugba we ni we. ⁹ A p'i wɔgɔɔ ki co, na ki wá jinε na. Kee je wɔλεε ke, p'i ki pyi na tɔɔgɔ levɔɔ, ni Shitaanni. Kee kemu k'a jinε ki sipyii pu

bɛɛri piinɛ ge, kee ni ki mɛɛkɛɛ p'a pinne wá jinɛ
ki na shiizhan.

¹⁰ Lee kadugo na a nɛ mujuugbɔɔ la logo na yiri
fugba we ni na:

«Nimɛ wèe wo Kile wu wo juwuuro te,
ni wu sefɛɛɛ te, ni wu saanra ti tuun w'a nɔ.
Shɔvɔɔ wemu w'a shɔɔnri lɔ ge,
wee bɛ wo juɔɔ fɛɛɛ ti tuun w'a nɔ nimɛ,
bani wèe cebooloo pu jaagivɔɔ w'a co,
na wá jinɛ ki na.

Wee wemu w'a bye Kile jaha tàan
na pu jaagi caɲa fara piige na ge.

¹¹ Wèe cebooloo p'a se ta
wu na Dubyapige ki shishan pu baraga ni,
ni pu Kile Jozaama pu sɛɛri keree
ki bɛ wo jo baraga ni.

Bani p'a bi kahari pu munahaa ni fo na nɔ xu na.

¹² Lee wuu na fugba we ni piimu pu jɛ wà ge,
yi fundanga ta.

Ga, bɔɔngɔ ki wa jinɛ ni suumɔ lɔhɔ wogo,
bani Shitaanni ya tigi pa yee mu.

Wu luu l'a yiri xuuni,
bani w'a li cɛ na tuun watii jɛ nige wee mu
wɛ.»

¹³ Ba wɔgɔɔ k'a li ja na kee ya wá jinɛ ki na wɛ,
cee we w'a tigi funana li na ge, a k'i daha wee fɛni
na gana. ¹⁴ Ga, a jaa nagaɲa kapaya shuun di gan
cee wu mu, xuu wemu w'a yàa yaha wu mu siponɔ
ki ni ge, kɔnhɔ wu yiri wu shɛ diin wà. Wu na ba
ɲmɔhɔ wà, na lii wɔ wu na. Pu na ba wu jɔ shaa
wà fo na shɛ nɔ yee taanri ni yeye gbaara na. ¹⁵ Lee
kadugo na a wɔ wu lofomɔ pa yeege wu jɔ ni cee

wu feni, ba gba lɔhɔ jɛ wɛ, kɔnhɔ pee lofomɔ p'i wu li. ¹⁶ Ga, a jɛnɛ k'i cee wu tɛgɛ; wɔgɔŋɔ k'a lofomɔ pemu yeege ki jɔ ki ni ge, a jɛnɛ k'i ki jɔ mugi na pee gba. ¹⁷ A wɔgɔŋɔ ki luu di yiri xuuni cee wu tãan. Yesu ya can wemu she ge, Cee wu wo tuugo sipyii piimu p'a wee co, na Kilɛ wo jɔmɛhɛɛ ki bɛ co ge, a k'i she ganha na kashɛn kɔɔn pee na.

Yaconɔ niguunɔ kemu k'a foro suumɔ lɔhɔ ki ni ge

¹⁸ Lee kadugo na a wɔgɔŋɔ k'i she yere suumɔ lɔhɔ ki jɔ na gbazhenhe ki ni.

13

¹ A nɛ yaconɔ ka nivorogo ja suumɔ lɔhɔ ki ni, juyɔ gbarashuun ni yenɛɛ kɛ di jɛ ki mu. Saanra nudɔŋɔ kɛ di jɛ yenɛɛ kɛ wu bɛeri jɛnɔ ni. Kilɛ mekyɛɛgɛɛ jomɔ d'a ka ki juyɔ yi bɛeri na. ² Nɛ yaconɔ kemu ja ge, kee bye ba shɛn jɛ wɛ. Ki tɔɔyɔ jɛ ni baraga ni ba yaconɔ ka jɛ wɛ, kemu mɛgɛ ki jɛ urusi ge. Ki jɔ jɛ ba cɛnri wogo jɛ wɛ. A wɔgɔŋɔ k'i ki sefɛɛɛ te, ni ki saanra te, ni ki fanhagbɔhɔ ki kan ki mu. ³ A nɛ ki jɛnɔ nigin wa ja w'a bana, a k'i bye ma na giin ki da xhuu. Ga, a ki tabanaŋa k'i xhɔ. A lee di bye kakanhana kɔŋɔ ki sipyiiire ti bɛeri mu, a t'i daha ki feni. ⁴ A p'i wɔgɔŋɔ ki pɛɛɛ, bani k'a fanha kan kee yaconɔ ki mu. A p'i yaconɔ ki bɛ pɛɛɛ na: «Ke yaconɔ ke jɔhɔ jɛ wɛ! Jɔgɔ wu d'a já yogo tun ni ki ni wɛ?»

⁵ Wee tuun wu ni a se di gan yaconɔ ki mu, ki já k'a tabaara jomɔ ni Kilɛ mekyɛɛgɛɛ jomɔ yu. Sefɛɛɛ bɛ ya nɔhɔ kan ki mu ki já keree pye fo yeye kɛɛɛ shishɛɛɛ ni shuun (42). ⁶ Lee funɔŋɔ ni a k'i ki jɔ mugi na tabaara jomɔ jɔ kɔn na yu na

waa Kile na. A k'i ganha na Kile mege kyεεgi, na Kile wo fεfεεε ti wo fεfεεε xuu wu fanri. Piimu pu ηε fugba we ni ge, na ganha na pee be fanri. ⁷ Kile ya sipyii piimu pye fεfεεε ge, sefεεε ya kan ki mu ki yogo tun ni pee ni, k'i se ta pu na. Sefεεε ya kan ki mu fiye yi beeri na, ni shi wu beeri, ni shi jomɔ pu beeri, ni kpɔnhɔɔ ki beeri na. ⁸ Niηε ki sipyii pu beeri na ba ki peεε, fo sipyii piimu meye y'a ka Dubyapige nigbogo ki ηi sicuumɔ Kitabu wu ni fo koηɔ ηɔ kɔnduun wu ni ge, fo pee ye. ⁹ Wemu na logo ge, wu logo! ¹⁰ Sipya wemu w'a yaa na le bulooro ni ge, wee na le ti ni. Wemu w'a yaa na gbo ni ηmɔpara ni ge, wee na gbo ni li ni. Ayiwa, lee wuu na Kile ya sipyii piimu pye fεfεεε ge, pee ya yaa na loxulo ta, na gori n'a daa wu ni.

Yaconɔ niguunɔ ke k'a foro niηε ki ni ge

¹¹ Lee kadugo na a ne yaconɔ katii nivorogo ηa niηε ke ni, yeηεε shuun na ηε ki mu, kee di ηε ba dubyapepinηε wogoo ηε we, ga k'i yu ba wɔgɔηɔ ki ηε we. ¹² K'a bi kapyenεε pyi ni yaconɔ nizhiige ki fanha ki ni kee ηaha tɔan. Kee yaconɔ nizhiige ki k'a bi bana xuuni, fo ki na taxuyo shaa, ga na juunɔ ge, kee ya ki peεηε pye fanha koηɔ sipyii na. ¹³ Yaconɔ shuun wogo ki bi kakanhanɔaa nigbɔhɔɔ pyi, fo na na be tirige niηε ke na na yiri fugba we ni, sipyiire ti beeri ηii na. ¹⁴ Sefεεε ya kan ki mu k'a kakanhanɔaa kiimu pyi yaconɔ nizhiige ki ηaha tɔan ge, a k'i kee kakanhanɔaa ki taga sipyiire ti piinηε niηε ki na, na pu pye na pu yaconɔ nizhiige ki jaa yaa, kɔnhɔ peεηε di daha ki na. Kee yaconɔ ke ηmɔpara l'a bi bana fo xuuni, ga ki ya ta xu we. ¹⁵ Yaconɔ shuun wogo k'a sefεεε ta na jɔ ηɔjogo

kan yaconɔ nizhiige ki jaa wu mu, kɔnhɔ wu da yu. Piimu bɛ pu jɛ pu ya sɔɔ na wee jaa wu pɛlɛ-ɛ ge, wu pee bɛ gbo. ¹⁶ A k'i li pye fanha sipyii pu na, na pu fɛ kpɔn pu kanige keye kelee pu gbahaa na. Sipyitiilee fara sipyigbɔɔ na, lafɛɛ fara la baa fɛɛ na, na fara buloo na, ni piimu jɛ buloo wɛ. ¹⁷ Wa shishiin da já bɛɛ pye, kelee na zhɔ pye ni pee fɛ pu jɛ ma na wɛ. Pee jɛ yaconɔ nizhiige ki mɛgɛ, kelee nimɔɔlɔɔ piimu p'a bɛ ni ki mɛgɛ ni ge. ¹⁸ Naha fo fungɔngɔ fɛɛɛ bu bye ma mu, m'a na ye jaha cɛ. Wemu w'a shiige ge, weefɔɔ na já yaconɔ ki nimɔri wu jate cɛ. Bani pee nimɔɔlɔɔ p'a bɛ ni sipya wa mɛgɛ ni. Pee jɛ xhuu gbaara ni kɛlɛɛ gbaara ni gbaara (666).

14

Dubyapige k'a piimu juyɔ wolo ge pee wo yocɛɛgɛ

¹ Lee kadugo na a nɛ wii na Dubyapige ki niyerege ja Siyɔn faabobonɔ ki na. Sipyii piimu p'a bye ni ki ni ge, pee jɛ kabɔfonɔɔ xhuu nigin ni kɛlɛɛ shishɛɛɛɛ ni shishɛɛɛɛ (144.000) Dubyapige ki mɛgɛ ni ki To wu mɛgɛ bi ka pee sipyii pu gbahaa na. ² A nɛ mujuu la logo na yiri fugba we ni, lee jɛ ba logbɔhɔ fɔɔ ni Kile-sɛlɛnɛ nigbɔɔ jɛ wɛ. Lee mujuu li bi nɔhɔ pye ba konikpɔɔn konɔyɔ mɛhɛɛ jɛ wɛ. ³ Pee bi masɔnɔ yofonɔ cee saanra koro li jahagbaa na, ni jii yanmuyɔ shishɛɛɛɛ we, ni nɔhɔlɛɛ pu jaha taan. Wa shishiin ya ta já kee yogo ke taanni, ni sipyii kabɔfonɔɔ xhuu nigin ni kɛlɛɛ shishɛɛɛɛ ni shishɛɛɛɛ (144.000) wu yɛ bɛ wɛ. Pee piimu juyɔ Kile ya wuu konɔ ki na ge. ⁴ Pee ya ta fɔɔnrɔ kaa pye ja ni cee ni wɛ, bani pee ya pu yɛ mara yaha

fɛfɛɛɛ ni. Dubyapige ki ba se xuu bɛɛri ni, pee na daha yaha ki fɛni. Pee ya ɲuwuuro ta na foro sipyii pu niɲɛ ni, kɔnhɔ p'i bye saraga na wolo kan Kile ni Dubyapige ki mu ba yashiiye ɲɛ wɛ. ⁵ Pee ya ta kafinɛɛ jo ɲa bada wɛ. Jaagi baa sipyii pu ɲɛ pii.

Mɛlɛkɛ taanri wu wo mujonɔ

⁶ Lee kadugo na a nɛ mɛlɛkɛ wa ɲa wu na yiri na beele fugba lii lii we ni. Kile wo Jozaama nixhɔbaama pu bye wu mu na yu ɲiɲɛ ki sipyii pu bɛɛri mu: fiye yi bɛɛri, ni shi wu bɛɛri, ni shi jomɔ pu bɛɛri, ni kpɔnhɔɔ ki bɛɛri. ⁷ A wu jo ni mujuugbɔɔ ni na: «Yi fya Kile na, y'i wu pɛlɛ bani tuun wemu ni w'a da kiiri kɔn sipyiiɛ ti na ge, wee ya nɔ xɔ. Y'a fugba ni ɲiɲɛ, ni suumɔ lɔhɔ, ni lobulowegee ki yaavɔɔ wu pɛlɛ.»

⁸ Mɛlɛkɛ shuun wo wu w'a taha nizhiimɛ wu na ge, a wee di jo: «Babilɔni kugbɔɔ l'a ja! L'a sii ja! L'a shi wu bɛɛri yaha w'a gba li dɔdɔɔrɔ duvɛnkuumɔ wu ni.»

⁹ A mɛlɛkɛ taanri wo wu daha wu fɛni, na jo ni mujuugbɔɔ ni na: «Wemu w'a yaconɔ ke ni ki jaa wu pɛlɛ ge, ki fɛ d'a kpɔn wu gbaa kelee wu kenɛ na ge, ¹⁰ wee bɛ na gba Kile wo loyire li wo duvɛn wu ni, w'a duvɛn nizuribaaga sozi le wu loyire cɛɛgbuu li ni. Weefɔɔ na ba ganha na ni kirimu ni, fɛfɛɛɛ mɛlɛkɛɛ pee ni Dubyapige ki ɲaha taan. ¹¹ Na kemu k'a pu kana ge, kee wurege bi yiri na duri gbee. Pu na ba bye ɲmɔnɔ baa cana fara piige na, pee piimu p'a yaconɔ ke ni ki jaa wu pɛlɛ, yaconɔ ki fɛ d'a kpɔn pu na ge.» ¹² Kile ya piimu pye fɛɛfɛɛ, pee di wu ɲɔmɛɛ conɪ, na daa Yesu na ge, pee pu loxulo ta.

13 A ne mujuu la logo na yiri fugba we ni na: «Li ka, na co nime na, sipyii piimu p'a xhuli na pu yaha Kirisa wo kariηεεεε ki ni ge, pee ηε duba nagoo.» A Kile Munaa li be di jo: «Can wu ηε wii, kōnhō p'i ba ηmō pu kapyewagaa ki tāan. Bani pu kasaanjaa ki beeri kuduun wu wa pu na.»

Niηε sipyii pu wo kiiri we

14 A ne jahaηa nivige ka ηa sanha. Wa nidεεnge ki bye kee na ba sipya ηε we. Sanni ηudōnō ηε wu ηuηō ni, ηakōngō ηōtanga wogo be di ηε wu keηe ni.

15 A meλεκε watii di ba na yiri Kile-πεηηε pugbōhō ki ni, na ba jahaηa ki tiinvōō wu pye ni mujuugbōō ni na: «Ma ηakōngō ki lō, m'a ηiηε ki yalōrō ti lō, bani yalōrō ti lōduun w'a nō. Niηε ki yalōrō t'a λε xō.»

16 Wemu nidεεnge ki bye jahaηa ki na ge, a wee di wu ηakōngō ki lō, na ηiηε ki yalōrō ti lō.

17 A meλεκε watii di yiri fugba wu ni Kile-πεηηε pugbōhō ki ni, ηakōngō ηōtanga wogo di ηε wu be keηe ni. 18 A meλεκε watii be di foro saraya yi tawologo ki ni. Sefεεεε bye wee mu na na. Nakōngō ηōtanga wogo k'a bye wemu keηe ni ge, a wu wee pye ni mujuugbōō ni na: «Ma ηakōngō ηōtanga wogo ki lō, m'a ηiηε ki ερεzen wu kōn, bani wu nagoo p'a λε xō.» 19 A wee meλεκε wu ηakōngō ki lō, na ηiηε ki ερεzen nile wu beeri kōn, na wu wá ερεzen lōhō tayaaga wegbōhō ki ni, kee ηε Kile wo loyire le. 20 A p'i ερεzen wu tōnhō ερεzen lōhō ki tayaaga ki ni kulo li kadugo. A shishan di foro ερεzen wu ni, na fō ba lofomō ηε we, fo kiloo xhuu taanri (300) ηōhō. Pee shishan pu cogōηō bi lō ηiηε na, na shōngō taa fo ki kōrōfe we na.

15

Mélekée gbarashuun we ni kanhama pusama keree

¹ Lee kadugo na a ne kakanhana nigbɔɔ la be na fugba we ni, lee bye nawɔɔrɔ kaa gbangban. Tuun wusama kanhama kagbɔhɔɔ gbarashuun wu ne mélekée gbarashuun wemu kenε ni ge, pee ya Kile wo loyire li keree ki nɔ fani.

² Lee kadugo na a ne xuu wa na, wee ne ba logbɔhɔ ne we, na ne ba veeri ne we, na d'a suri wu ni. Piimu p'a se ta yaconɔ ke ni ki jaa we, ni ki nimɔri wu na ge, pee niyereye yi bye wee xuu wu ni; Kile ya konɔyɔ yemu kan pu mu ge, yee di ne pu keye ni. ³ P'a bi Kile wo kapyebye Musa ni Dubyapige ki wo yoccege ki cee na:

«Kafɔɔ Kile, Se Beeri Fɔɔ,
ma kapyegee k'a pele.

Kakanhanɔaa ki ne kii!

Shi wu beeri wo saan we,
ma korogoo ki beeri ya tii.

Lee ne can.

⁴ Kafɔɔ, jɔɔ wu d'a jo na wee ya fyagi mu na-ε we,
na wee da mu pele-ε we?

Mu ye nigin wu ne fefeεε.

Shi wu beeri ya ma na mu pele,
bani p'a li na na fiinne na ma kapyegee k'a tii.»

⁵ Lee kadugo na a ne Kile wo seeri fàna puga fefeεεε wogo ki na ni Kile-peεne pugbɔhɔ ki ni, yi nɔ na mugi fugba we ni. ⁶ Kanhama kagbɔhɔɔ gbarashuun wu ne mélekée gbarashuun wemu kenε ni ge, pee ya foro Kile-peεne pugbɔhɔ ki ni. Faviire temu ti ne fefeεε na jí ge, tee bye

pu na. Sanni kiriméhée di jε pu fushiye na.
⁷ A j̄ni yan̄muyɔ shishéere wu wa nigin di sanni
 céεgbuugoo gbarashuun kan mélékée gbarashuun
 wu mu. Kilé wemu wu da gori yaha j̄ni na gbee
 ge, a wee wo loyire di ki j̄ni. ⁸ A Kilé-péεηε pugbòhò
 k'i j̄ni wurege na, kee wurege ke bi foro Kilé wo
 nɔɔɔ we ni wu seféere ti ni. Sipyá wa shishiin
 ya já jé Kilé-péεηε pugbòhò ki ni, yani kanhama
 kagbòhò gbarashuun wu j̄nò ki fa wε, kee kiimu ki
 bye mélékée gbarashuun wu kenε ni ge.

16

Kilé wo loyire céεgbuugoo gbarashuun we

¹ Lee kadugo na a nε mujuugbɔɔ la logo na ȳiri
 Kilé-péεηε pugbòhò ki ni li na mélékée gbarashuun
 wu pyi: «Kilé loyire li wa céεgbuugoo gbarashuun
 wemu ni ge, yi she kee j̄nujò sin j̄niε ki na.»

² A mélékeshiime wu she wu wo céεgbuu li funjò
 yaaga ki j̄nujò sin j̄niε ki na. Yaconjò niguunjò ki
 fé pu jε sipyii piimu na ge, ni ki jaa wu pélevée
 pee, a nɔɔyɔ niguuyo di bye pee na, na pu kana
 gbangban.

³ A mélékε shuun wo wu wu wo céεgbuu li funjò
 yaaga ki j̄nujò sin suumò lòhò ki ni. A suumò lòhò k'i
 j̄neri shishan, ba sipyixugo shishan jε wε. A suumò
 lòhò ki funjò j̄ni yan̄muyɔ yi béeri di xhu.

⁴ A mélékε taanri wo wu wu wo céεgbuu li funjò
 yaaga ki j̄nujò sin gba lòhòyɔ ni lobulowegee ki ni,
 a yee di bye shishan. ⁵ Mélékε wemu wu jε lòhòyɔ
 yi j̄nujòfɔɔ ge, a nε wee mujuu logo wu na yu na:

«Mu wemu yε nigin pe wu jε féféε ge,

mu ꞑƎ wà gbee, m'a bi bye wà bƎ.
Kɔngana lemu na m'a we kiiri we kɔn ge, m'a tii.

⁶ Bani sipyii p'a Kile tudunmɔɔ shishan wo,
Kile ya sipyii piimu bƎ pye fƎƎƎƎ ge,
na pee bƎ wo shishan wo.

A ma bƎ di shishan kan pu mu p'a gba,
p'a yaa ni lee ni.»

⁷ A nƎ mujuu la logo na foro saraya yi tawologo ki
ni na:

«Uun, Kafɔɔ Kile, Se BƎƎri Fɔɔ,
ma kiiri keree ki bƎƎri ꞑƎ can, k'a tii bƎ!»

⁸ A mƎlƎƎƎ shishƎƎƎ wo wu wu wo cƎƎgbuu li
funɔɔ yaaga ki ꞑunɔ sin cana ki na. A fanha di
gan cana ki mu k'a sipyii pu sɔrogo ni ki kafugbɔhɔ
ki ni. ⁹ A kee kafugbɔhɔ k'i sipyii pu sɔrogo. A
p'i Kile mƎƎƎ kyƎƎƎgi, pu kanhama kagbɔhɔɔ ki ꞑƎ
wee wemu kenƎ ni ge. Ga pu ya ta sɔɔ na yere pu
juru mu wu na, na Kile pƎƎƎ wƎ.

¹⁰ A mƎlƎƎƎ kaguro wo wu wu wo cƎƎgbuu li
funɔɔ yaaga ki ꞑunɔ sin yaconɔ niguunɔ ki wo
saanra koro li na, a nibiige di jƎ ki saanra ti bƎƎri
ni. A sipyii p'i ganha na pu ꞑilee nɔni pee kanhama
pu yama kenƎ ni. ¹¹ A p'i fugba fɔɔ Kile mƎƎƎ kyƎƎƎgi
pu kanhama pe ni pu nɔɔɔ niguuyo yi wuu na. Ga,
pu ya ta daburajƎ jo pu kapyegƎƎ ki na wƎ.

¹² A mƎlƎƎƎ gbaara wo wu wu wo cƎƎgbuu li
funɔɔ yaaga ki ꞑunɔ sin Efirate gbagbɔ wu ꞑunɔ ni,
a kee gba lɔhɔ k'i waha, kɔnhɔ saannaa pu koo l'i
faha, pee piimu p'a ma na yiri Kile-nɔhɔ ki na ge.

¹³ A nƎ kii munaakuunɔɔ taanri we ꞑa, nigin wa
ya foro wɔgɔnɔ ki ꞑɔ ni, a nigin wa di foro yaconɔ
ki ꞑɔ ni, a taanri wuu l'i foro tudunmɔ kafinejo

wu jɔ ni. Kee bye ba jasiin jε wε. ¹⁴ Kee jε jinaa munahaa, na kakanhaɲaa pyi, a kee di she foro koɲo ke saannaa pu beeri mu, kɔnhɔ p'i puyε pinne, p'i ba kashen ηmɔ Se Beeri Fɔɔ Kile na wu cagbɔhɔ ki na. ¹⁵ A Yesu di jo: «Li wii, kee caɲa nε na ba ba ba nagaa jε wε! Wemu w'a tiin jɔi na, na wu fàya mara, kɔnhɔ wu ceepile wo ganha ba jaari sipyii p'a wii-i ge, wee jε duba pya.» ¹⁶ Pee jinaa p'a saannaa pu pinne xuu wemu ni ge, wee mεge jε Arimagedɔn Heburuu jomɔ pu ni.

¹⁷ A mεlεke gbarashuun wo wu wu wo ceεgbuu li funɲo yaaga ki jɲɲo sin kafεεge ki ni. A mujuugbɔɔ la di foro saanra koro li na Kile-peεne pugbɔhɔ ki ni na: «L'a nɔ li tɛhene na nime.» ¹⁸ A Kile-jɲεε, ni Kile-selenεε, ni mujonɔɔ, ni jɲε celenε nigbɔhɔ di bye. Ba sipyii da sii jɲε ki na wε, kee jɲε celenε ki jɔhɔ sanha bye ja wε. ¹⁹ A lee kugbɔɔ li jɲε k'i daa taaya taanri. A fiye yisaya beeri wo kulogoo k'i ja ja. A Kile di wuyε funɲo yaha nidogo lee kugbɔɔ li na, Babilɔni kulo le. A wu wu loyire nigbɔɔ li wo duven ceεgbuu li nijine kan li mu l'a gba. ²⁰ Takpiiye ye yi wa lɔhɔ ki jɲε ni ge, yee beeri ya curi, faabobonɔ ka shishiin ya ta ja wε. ²¹ A zanha kagereye nagaya di do sipyii pu jɲɲo ni na yiri fugba wu ni. Ka beeri bi kiloo keεε gbarataanri (80) shishiin xɔ. A sipyii p'i Kile mεge kyεεgi yee zanha kagereye yi wuu na, bani yi kanhama p'a bi pele toro.

17

Navarashɔgɔ ki keree

¹ Cεεgbuugoo gbarashuun wu wa mελεκεε gbarashuun wemu keηε ni ge, a wee wa nigin di ba nε pye: «Pa, navarashoḡo kemu k'a tiin logbōhōyō yi na ge, di ba kee wo kiiri wu she ma na. ² Niηε ke saannaa p'a dōdōorō pye ni kee ni. A ki dōdōorō t'i jawōhō wō niηε ki sipyii pu be na ba duven ma jawōhō wō me sipya na we.»

³ Lee kadugo na a Kile Munaa di jé nε ni, a mελεκεε wu gari ni nε ni siponḡo ka ni. A nε cee wa nidεεnge ja yaconḡo niηiga ka na, Kile mεkyεεgefe fe ya ka kee kabaya yi beeri na. Nuyō gbarashuun ni yeηεε ke di ηε ki mu. ⁴ Cee wu bi wuyε to ni faηεεye nizaaya, ni sanni, ni pεewa kagereye, ni pεewa kuun ni. Sanni cεεgbuu di ηε wu keηε ni, lee ya ηi katanhaηaa ni wu dōdōorō nōhōmō na. ⁵ Kaηmōhōnō mεge ka ki bi ka wu gbaa na, kee ηε:

BABILŌNI KUGBŌŌ,
NAVARAGAA NU,
NI NIŊE KATANHAŊAA SEFOŌ.

⁶ Kile ya piimu pye feεfeε ge, piimu ya pye ηōmehεε feε Yesu mu ge, a nε cee wu ja pee wo shishan ya jawōhō wō wu na.

P'a kaηmōhōnō li naha jo

Ba nε cee wu ja we, a l'i bye nε mu jawōorō kaa. ⁷ Wee tuun wu ni a mελεκεε wu nε pye: «Naha d'a li pye mu mu jawōorō kaa we? We cee we ni yaconḡo niηiga kemu na w'a tiin ge, ηuyō gbarashuun ni yeηεε ke di ηε ki mu ge, n'a da lee kaηmōhōnō li naha jo ma mu, ⁸ Yaconḡo ke m'a ja ge, kee bye ηii na, ki nime wogo wa ηii na we. Ga k'a yaa na pa yiri foro wecogonḡo tēhene baa wogo ki ni, na gaaji ki takyεεgeηε ni. Niηε ke sipyii piimu pu ηε pu mεye

y'a ta ka j̄ni sicuumɔ Kitabu wu ni fo koŋɔ ki j̄nɔ kɔnduun wu ni-i ge, pee bu yaconɔ ki j̄na mu, li na bye kakanhana pee mu. Bani ki bye j̄ni na, ki nime wogo di wa j̄ni na wε, ga ki na ba foro sanha.

⁹ «Naha, fo ma bu bye fungɔngɔ fɔɔ ni shizhi-inme fɔɔ. Nuyɔ gbarashuun wu j̄ε faaboboyo gbarashuun, cee w'a tiin yemu na ge. ¹⁰ Yee j̄nuyɔ yi j̄ε sanha saannaa gbarashuun. Kaguro ya to pee ni, gbaara wo wu j̄ε wà fanha ki na, gbarashuun wo wu sanha denε wε. Wee ba ba denε, j̄εεε yε nigin w'a da bye. ¹¹ Yaconɔ ke ki bye j̄ni na ki nime wogo di wa j̄ni na-ε ge, kee bye gbarashuun wu wa nigin. Ga kee yε pyaa k'a nɔhɔ pye saan gbarataanri wo we, bani ki na ba foro na se ki takyεεgeŋε ni.

¹² «Yenεε ke we m'a j̄na ge, kee j̄ε saannaa ke we. Pee sanha denε saanra ti na wε, ga pu na ba denε na lεeri nigin yε pye saanra ti na ni yaconɔ ki ni shiizhan. ¹³ Pu funzhakeree j̄ε nigin. Pu na ba pu sefεεε ni pu fanhaya kan yaconɔ ki mu. ¹⁴ Dubyapige ki na ba bye ni ki wuu pu ni shiizhan: K'a piimu yiri ge, k'a piimu shɔɔnri ge, piimu ya pye j̄nɔmεhεε fεε ge. Saannaa pu na ba kashen kɔn Dubyapige ki na, ga Dubyapige ki ni ki wo sipyii pu na ba se ta pu na, bani kafεε wo Kafɔɔ wu j̄ε wii, na j̄ε saannaa wo Saan.»

¹⁵ A melεke wu nε pye sanha na: «Lɔhɔyɔ yemu j̄nuyɔ ni m'a navarashɔɔ ki nidεengε j̄na ge, yee j̄ε fiye ya, ni sipyiiire ta, ni shi wa, ni shi jomɔ pa. ¹⁶ Yenεε ke we m'a j̄na ge, kee ni yaconɔ ki na ba navarashɔɔ ki kɔ, na yanmuyɔ yi bεeri shɔ ki na, na ki ceepile wo yaha. Yee na ba ki gbo, na xha ki ni,

na kisaŋa sòrogo fεεfεε na ni. ¹⁷ Kile ya wu pidaan le pee funyɔ ni, fo p'a pinne na saanra ti ɲuŋɔ fεεfε ti kan yaɔŋɔ ki mu, fo Kile wo kajogoo ki beeri ɲɔ bu she fa. ¹⁸ Cee we m'a ɲa ge, wee ɲε kugbɔɔ le, lemu l'a bye ɲiŋε ki saannaa pu beeri ɲuŋɔ ni ge.»

18

Babilɔni ja ja keree

¹ Lee kadugo na a ne mεleke watii nidigiŋε ɲa na yiri fugba we ni. Sefεεε nigbɔɔrɔ wa wu mu, wu nɔɔrɔ w'a kpεεngε yeege ɲiŋε ki kabaya yi beeri na.

² A wu jo ni mujuugbɔɔ ni na:

«Babilɔni kugbɔɔ l'a ja! L'a ja!

L'a bye jinaa tateεngε,

ni munaakuuŋɔɔ beeri taŋmɔhɔŋɔ,

ni tɔnbɛn-shazhinɔrɔyɔ ye beeri taŋmɔhɔŋɔ.

³ Bani shi wu beeri ya dɔdɔrɔ pye ni li ni,

fo na ɲawɔhɔ wɔ puyε na kanna duven p'a gba.

Ŋiŋε ki saannaa ya dɔdɔrɔ pye ni li ni,

ɲiŋε ki jagipyii p'a pye kabyaa fεε

li yaŋmuzaaya ɲiŋεheyε yi wuu na.»

⁴ Lee kadugo na a ne jomɔ pa be logo na yiri fugba we ni na:

«Na sipyii, yi foro Babilɔni ni,

kɔnhɔ yi ganha bu da bye wu wɔɲii wu jurumu wu ni,

wu kanhama nigbɔ pa di ba nɔ yi na wε.

⁵ Bani wu jurumu w'a pinne wuyε ɲuŋɔ ni,

fo wu toŋɔ k'a nɔ fugba we ni.

A Kilē di wu funṅo yaha nidogo Babilōni tiibaara ti na.

⁶ W'a pusamaa saraa saraagana lemu na ge,
yi wuyε pyaa ki saraa lee saraagana li na.

Wu jurumu w'a bε ni kanhama pemu ni ge,
yi pee tεhεε shuun kan wu mu.

W'a bi cεεgbuu li funṅo yagbaga kemu kaan
pusamaa mu pu na gbuu ge,

yi kee ṅohō shuun kan wu mu,
kemu fanha k'a ṅεhε xuuni ge.

⁷ W'a wuyε pele ni yaṅmuzaaya yemu da ni ge,
yi yee ṅohō kanhama ni mεsuu nō wu na.

Bani w'a yi jo wuyε funṅo ni na:

⟨Nε ṅε saanzhō, nε nidεεngε ki wa naha.

Nε ṅε naxhugoshō wε.

Yamεε da ga nō nε na bada wε.⟩

⁸ Lee wuu na li kanhama na ba do li ṅuṅo ni caṅa
nigin:

xu ni yamεhεε ni xuugbōhō.

Na bε na ba li sōrogo fεεfεε,

bani Kilē we w'a da ba kiiri kōn li na ge,

wee ṅε sefεεε fō.

⁹ «Niṅε ki saannaa piimu ni l'a bye kariṅεεge ki
ni, dōdōrō ni naafuugbō wu wo fεrεmε pu ni ge,
pee ba li nizogonō wurege ṅa tuun wemu ni, pee
na da mεhεε suu na sipyaa waa li wuu na. ¹⁰ Pee
na ba yere taliige ni li kanhama pu ṅli fyaara wuu
na, na yu:

⟨Bōngō! Bōngō!

Babilōni kugbō, kulo fanha wuu!

Ma kiiri w'a to ma ṅuṅo ni

taapile nigin funṅo ni.⟩

11 «NiŋƎ ki jagipyii pu bƎ ƚƎ na mƎhƎƎ suu, na sipyaa waa ƚatanhaŋa kenƎ ni li wuu na; bani wa shishiin ya pu jagi yaŋmuyɔ shuu nige wƎ. 12 Yee ƚƎ: Sanni, warifyƎn, pƎƎwa kagereye, ni pƎƎwa kuun, ni pƎƎwa fapilƎpilƎgƎƎ, ni saannaa fàya: Ya na ƚaana, ya d'a ƚaana gbanhaa; ni pƎƎwa fàya ya yemu y'a penji penji ge, ni nudanga tiye, ni yaŋmuyɔ ye y'a yàa ni suu ganhaa ni, kelee ni pƎƎwa tiye ni ge, ni danna tɔɔɔ, ni tɔɔɔ yaŋmuyɔ, ni yaŋmuyɔ ye p'a tƎ y'i ƚƎ pƎƎwa faaya ge, 13 ni shiga yaŋmuyɔ nudanga woyo yemu mƎgƎ ki ƚƎ kanƎli ge, ni lasikoli, ni nudanga Izopu, ni nudanga yawurire, ni duven, ni sɪnme, ni farini myƎ nizaama, ni shinma, ni niyyƎ, ni dubyaa, ni shɔnyɔ, ni wotoriyo, ni buloo, ali ni sipyii bƎ. 14 Pu na ba yu: «Yaŋmuyɔ ye m'a sha ge, yee ya foro ma keye ni. Naafuugbɔ we, ni ƚafe yaŋmuyɔ ye, m'a buun yi bƎeri ni. Ma da já yee ta nige wƎ.» 15 Yee yaŋmuyɔ yi wo jagipyii piimu p'a pye kabyaa fƎƎ lee kugbɔɔ li gbɔɔɔ ni ge; kanhama pe pu da ba nɔ li na ge, pee na ba yere taliige ni pee kanhama pu wo fyaara wuu na, na mƎhƎƎ suu na sipyaa waa ƚatanhaŋa kenƎ ni. 16 na yu:

«Bɔɔngɔ! Bɔɔngɔ

ki ƚƎ kugbɔɔ li wogo!

Lee lemu l'a bi faŋƎƎyƎ ni faŋƎƎyƎ gbanhaa,

ni pƎƎwa fapilƎpilƎgƎƎ leni,

na liyƎ puu ni sanni ni pƎƎwa fàya,

ni pƎƎwa kuun ni ge,

li kabyaa k'a kyƎƎgi taapile nigin funŋɔ ni!»

17 «Suumɔ lɔhɔ kɔɔɔyɔ yi ƚuŋɔfƎƎ pu bƎeri ni piimu p'a ƚaagaa pyi ki na ge, ni kɔɔɔyɔ yi kapyƎƎƎ

pyevεε ni jagipyii piimu p'a pu ɲɔlige taa suumɔ
 lɔhɔ ki na ge, a pee di yere taliige ni. ¹⁸P'a lee kulo li
 sòrogo sòrogo wurege ɲa ge, a p'i ganha na mujonɔɔ
 waa na yu: «Kulo leke l'a le kugbɔɔ le xɔ wε?» ¹⁹A
 p'i gbazhenhe wo pu ɲuyɔ ni na mεhεε su na sipyaa
 wa ɲatanhanɔa keɲε ni na:

«Bɔɔngɔ! Bɔɔngɔ

ki wa le kugbɔɔ le wogo!

Suumɔ lɔhɔ kɔɔɔyɔ yi fεε bεeri ya pye
 kabyaa fεε li baraga ni.

A lee di buun li funɲɔ yanmuyɔ yi ni
 taapile nigin ye funɲɔ ni!

²⁰Fugba wu fundanga ta!

Tudunmɔɔ,* ni Kile tudunmɔɔ,
 ni Kile ya piimu be pye fεεfεε ge,

yee be pu fundanga ta!

Bani Kile ya kiiri kɔn li na li kakuuyo yi
 footɔnɔ,
 yemu l'a pye yee na ge.»

²¹Wee tuun wu ni a mεlekε baraga wo wa di
 faakagerenε ka lɔ ba tira ɲε wε, na ki wá suumɔ lɔhɔ
 ki ni, na jo:

«Mu Babilɔni kugbɔɔ li da ba ja fεεfεε taapile ni,
 li da ɲa nige wε.

²²Konɔyɔ, ni ciire,
 ni sibenεε, ni maya,

kee ka shishiin mεε da ga ba foro nige
 Babilɔni ni wε.

---

* **18:20 Tudunmɔɔ:** Yesu ya kalaapiire ke ni shuun wemu ɲaha
 bulo na pye tudunmɔɔ ge. Marika 3:13-19; Luka 6:12-16

Kapyebye wa shishiin da ba da mu ni nige wε.

Tira tunmɔ pa shishiin bε da ba logo
ma funɲɔ ni wε.

²³ Sokinna kpεεngε ka shishiin bε da ga bye
mu funɲɔ ni nige wε.

Cenabun poo ni cenabun mujuu da ga foro nige
mu funɲɔ ni wε.

Bani mu jagipyii p'a pye ɲiɲε ki sipiyigbɔɔ.

Mu siganma p'a bi shi wu bεeri ɲaha wɔ.

²⁴ Kilε tudunmɔɔ, ni Kilε ya sipyii

piimu bε pye fεεfεε ge,

ni sipyiire temu bεeri t'a gbo ɲiɲε ki na ge,

pee bεeri shishan ya ɲa le kulo le funɲɔ ni.»

19

Fugba shεen p'a Kilε sɔ

¹ Lee kadugo na a nε mujuugbɔɔ la logo na yiri
fugba we ni ba sipyiire fɔɔ ɲε wε na:

«Aleluya!

ɲuwuro ni nɔɔɔ ni sefεεε ɲε wee Kilε wu wuro.

² Bani wu kiiri keree ki ɲε can, k'a tii bε.

Navarashɔɔ ke k'a bi koɲɔ ki fɔnri

ni ki dɔdɔɔɔ keree ki ni ge, m'a kiiri kɔn ki na,

na ma kapyebyii pu nixhuyo yi shishan

pu foo tɔ ki mu, kɔnhɔ pu logoo di ɲiɲε.»

³ A p'i jo sanha na:

«Aleluya!

Ki sɔrogo sɔrogo wurege ki k'i duri gbee.»

⁴ A nɔhɔlεε keλεε shuun ni shishεεε (24) ni ɲii
yaɲmuyɔ shishεεε wu nuguro sin ɲiɲε ki na, na
saanra koro li tiinvɔɔ Kilε pεlε na:

«Amiina. Aleluya!»

Dubyapige ki cekaanra ligbòhò ki keree

⁵ A mujuu la di foro saanra koro li ni na:

«Kilɛ wo kapyebyii pu bɛɛri,
yee piimu p'a fyagi wu na ge,
sipyitiilee fara sipyigbòò na, y'a Kilɛ sɔni!»

⁶ A nɛ mujuugbòò la logo ba sipyijɛhɛmɛɛ fòò jɛ wɛ,
ba logbòhò fòò jɛ wɛ ni Kilɛ-sɛlɛɲɛɛ nigbòhòò na:

«Aleluya! Bani wèè Kafòò Kilɛ jɛ Se Bɛɛri Fòò,
w'a jé wu saanra ti ni.

⁷ Wù funvahaɲa ni fundanga ta, wù Kilɛ pɛlɛ,
bani Dubyapige ki cekaanra t'a nò xò,
ki cenabun w'a wu yalere ti le.

⁸ P'a faviwɛwɛɛɛ nizaara kan ki cenabun wu mu,
temu t'a jí ge.»

Kilɛ ya sipyii piimu pye fɛɛfɛɛ ge, tee faviwɛwɛɛɛ
nizaara ti jɛ pee wo kapyegee kiimu k'a tii ge. ⁹ A
mɛlɛkɛ wu nɛ pye: «Li ka: Piimu p'a yiri Dubyapige
ki cekaanra ligbòhò ki ni ge, pee jɛ duba nagoo.»
na jo bɛ: «Pe jomò pe, Kilɛ yɛ pyaa wo jomò p'a sii
pe.» ¹⁰ A nɛ nuguro sin wu fɛɛ ni na giin di wu pɛlɛ;
ga, a wu nɛ pye na di ganha bu da lee pye wɛ, bani,
Yesu ya can wemu shɛ ge, na nɛ ni na cebooloo
piimu p'a pye jomɛhɛɛ fɛɛ wee can we ni ge, na wee
jɛ Kilɛ wò kapyebye wa ba wèè jɛ wɛ; na nɛ w'a
Kilɛ pɛlɛ. Piimu bɛɛri p'a giin p'i da Yesu wo can
wu keree yu ge, pee ya yaa na pye ni Kilɛ Munaa li
ni ba Kilɛ tudunmòò pu jɛ wɛ.

Shɔnfige ki dugivòò we

11 A ne fugba wu ɲɔ ɲa k'a mugi. Shɔngɔ ka di ɲe wà nivige ki bye kii. Wemu w'a dugi kee na ge, wee mege ɲe ɲɔmɛɛ fɔɔ ni can fɔɔ. Wee ya kiiri kɔɔn, na kashen kɔɔn na be ni tiime ni. 12 Wu ɲii ɲe ba ɲajine ɲe we. Saanra ɲudɔɲɔɔ niɲeheneɲe ɲe wu ɲuɲɔ ni. Mege ka ki bi ka wu na ni wuye pyaa be we, wa shishiin ya kee ce we. 13 Fàɲa ke ki ɲe wu na ge, kee bi mini wolo shishan ni. Weefɔɔ mege ɲe: «Kile Jomɔ.» 14 Fugba kashen keye y'a bi taha wu feni. Pee ɲe shɔnfiye na. Fawiweɛɛɛɛ fɛfɛɛɛɛ wuuro t'a bye pee na. 15 ɲmɔpara ɲɔtaan wuu l'a bi foro wu ɲɔ ni w'a lee taga w'a shi wu kpɔɔn. «Wu wu mara ni tɔɔɔ biin ni.*» Wu na ba ɛɛɛɛɛ wu tɔnhɔ Se Bɛeri Fɔɔ Kile wo loyire li ɛɛɛɛɛ lɔhɔ ki tawologo ki ni. 16 Mege ka ya ka wu fàɲa ni wu shii na na:

SAANNAA WO SAAN NI KAFĒE WO KAFɔɔ.

17 Lee kadugo na a ne meleke wa niyerege ɲa caɲa ki ni. A wu mujuugbɔɔ jo, shazheere temu beeri t'a yiri na beele fugba we ni ge, a wu tee pye: «Yi pa yiye pinne Kile wo ligbɔhɔ ki kaa na, 18 yi saannaa xaara jo ni sɔɔsɔsɔii ɲuɲɔfɔgbɔɔ ni kashen ɲuɲɔfɛɛ xaara ni shɔnyɔ ni shɔnduguloo xaara ni sipyii pu beeri: Buloo, ni piimu ɲe buloo we, sipyitiilee fara sipyigbɔɔ na.» 19 Lee kadugo na a ne yaɔɲɔ ki ɲa; ɲine ki saannaa, ni pu kashen keye ye, pee ya pinne ni ki ni, p'i kashen ɲmɔ shɔngɔ ki dugivɔɔ ni wu kashen keɲe ki na. 20 Kee yaɔɲɔ k'a co ni ki tudunmɔ kafinejo wemu w'a bi kakanhaɲaa ki pyi ki ɲaha tãan ge. Ki fe p'a kpɔn sipyii piimu na, pee d'a ki jaa wu peɛ ge, wu kakanhaɲaa k'a bi pee piinne. Yaɔɲɔ ke ni

* 19:15 Zaburuu 2:9

ki tudunmò kafinεjo we, yee beshuun ñi woyo y'a co wà wenagaña na kirimu wogo ki funño ni. ²¹ Ñmòpara lemu l'a fòro shòngò ki dugivòò wu ñò ni ge, a lee di sipyii pusamaa gbo. A shazhεεεε ti bæeri di din pu xaara na.

20

Shitaanni ya pò fo yee kabòfonò nigin

¹ Lee kadugo na a ne mεleke wa nidiginε ña na yiri fugba we ni. Wecogonò tεhεne baa wogo ki kenikaan ni shònhòyò niduguyo yi bye wu keñε ni.

² A wu wògòñò ki co. Kee ñε wòlegε ke, p'i ki pyi tògò levòò, ni Shitaanni. A wu ki co, na shònhòyò yi le ki na fo yee kabòfonò nigin (1.000). ³ Ba w'a ki pò xò wε, na ki wá wecogonò ki ni, na ki ñò kemε shòhò, na fε kpòn ñòtòñò ki na, yani yee kabòfonò nigin (1.000) wu ñò ki fa ge, kònhò ki ganha ba sipyiire ti piinñε nige wε. Lee kadugo na, k'a yaa na sanha sanha k'i jeri pye.

⁴ Lee kadugo na a ne saanra korogoo kii ña. Piimu p'a bi tiin kee korogoo ki na ge, a p'i fanha kan pee mu na p'a kiiri wu kòòn. Yesu ya can wemu shε ge, piimu wo ñuyò p'a kòn wee can we ni Kilε Kafila wu wuu na ge, piimu bæeri p'a pye pu ya sòò na yaconò ki pεε, kelee na ki jaa wu pεε, kelee na ki fε pu kpòn pu gbahaa, kelee pu keye na-ε ge, a ne pee bæeri wo munahaa ki ña. Pu nixhuyo y'a ñε, na diin ñunò fεεε ti na ni Kirisa ni wu saanra ti ni, na yee kabòfonò nigin (1.000) pye. ⁵ Xu u pusamaa ya ta ñε wε, fo na shε yee kabòfonò nigin (1.000) wu pye w'a fa. Lee ñε xurεne nizhiine le. ⁶ Piimu p'a ñε xurεne nizhiine li ni ge, pee ñε duba nagoo, bani

Kilε ya pee pye fεεfεε. Xu shuun wo wu da ga já fanha ta pee na wε; ga pee na ba bye Kilε ni Kirisa wo saraya ɲaha shɔɔnrivɔɔ. Pu na ba diin wu yíri wu saanra ti ni na yee kabɔfonɔ nigin (1.000) pye.

Shitaanni ni wu kashen keɲε k'a kyεεgi

⁷Yee kabɔfonɔ nigin (1.000) wu ba fa tuun wemu ni, pu na ba Shitaanni yeege kaso wu ni. ⁸Shi we wu wa koɲɔ ki kabaya shishεεεε wu bεeri na ge, ni wu mεge ɲε Gɔgi ni Magɔgi ge; wu na ba shε wee piinɲε, kɔnhɔ wu wu pinne kashen kaa na. Pu na ba ɲεhe xuuni ba gba ɲɔ gbazhenɲεpya ɲε wε. ⁹Pee ya yíri koɲɔ ki kabaya yi bεeri na, Kilε wo ɲidaan kulo le, ni w'a piimu pye fεεfεε ge, a p'i shε pee pinne maha. Ga, a na di yíri fugba wu ni, na ba pu sòrogo fo na pu xɔ fεεfεε. ¹⁰Shitaanni we w'a bi pu piinɲε ge, a wee di wá wetabaaga nafugibaaga ki ni, kirimu na ki ni. Yaɔɲɔ ke ni tudunmɔ kafinejo wu ɲε xuu wemu ni ge. Pu na ba gana wà gbee caɲa fara piige na.

Kiiri wusama keree

¹¹Lee kadugo na a nε saanra koro nigbɔɔ nivinne la ɲa, ni we w'a tiin li na ge. A ɲinε ke ni fugba wu baa laha wu ɲaha tàan yee ya ɲa nige wε. ¹²A nε xuu pu bεeri ɲa sipyigbɔɔ fara sipyitiilee na p'a yere saanra koro li ɲaha tàan. A Kitabuu pii ɲɔ di mugi, a Kitabu watii bε ɲɔ di mugi, wee ɲε Nii Sicumɔ Kitabu we. Kiiri ya kɔn xuu pu bεeri na na bε ni pu kapyege ni, kee kiimu k'a bi ka pee Kitabuu pu ni ge. ¹³Xuu piimu ɲε suumɔ lɔhɔ ki ni ge, a kee di pee yeege. A xu ni Adesi bε di pu wo xuu pu yeege. A kiiri di gɔn pu bεeri nigin nigin na na bε ni pu kapyege ki ni. ¹⁴A xu ni Adesi di

wá wetabaaga nafugibaaga ki ni. Kee na ke ki ƚε xu shuun wo we. ¹⁵ Sipyaa sipyaa wu ƚε wu mεge nigaŋa ya ta ƚi sicuumɔ Kitabu wu ni-i ge, wee na wá wetabaaga nafugibaaga ki ni.

21

Fugba nivomɔ ni ƚiŋε nivonɔ ki keree

¹ Lee kadugo na a nε fugba nivomɔ ni ƚiŋε nivonɔ ƚa, bani fugba nizhiime we ni ƚiŋε nizhiige k'a toro. Suumɔ lɔhɔ ki bε di ƚε nige wε. ² A nε Zheruzalemu-fomɔ wu bε nidigiŋε ƚa na yiri fugba we ni Kile yiri, fεfεεε kulo le. Wu yalere ya taga wu kemε ba cenabun ƚε wε wemu w'a se gbaga ni ge. ³ A nε mujuu la logo na yiri saanra koro li na na: «Kile tatεεngε puga ki ke sipyii niŋε ni, wu na ba diin pu mu. Pee na ba bye wu sipyii. Kile yε pyaa na ba bye pu yiri wà na bye pu Kile. ⁴ Wu na ba pu ƚεsinmε tuu. Xu da bye nige wε, yamehεε bε da bye nige wε, kelee mεsuu kelee yama wε. Bani kalεgeε k'a toro.»

⁵ Ayiwa, wemu w'a tiin saanra koro li na ge, a wee di jo: «Li wii nε yaŋmuyɔ yi bεeri pye nivoyo.» Lee kadugo na a wu nε pye: «Pu ka, bani nakaara baa pe jomɔ pe ya fiinŋε na ƚε can.» ⁶ A wu nε pye sanha: «L'a pye xɔ. Nε ƚε Alifa ni Omega, ƚɔkɔɔnrɔ ni taxɔgɔ. Waga wa wemu na ge, nε na wu kan w'a gba ma ni, ƚi sicuumɔ pu lobulowii li ni. ⁷ Wemu bu se ta, wee na ba ye yaŋmuyɔ ye ta; nε na ba bye weefɔɔ Kile, weefɔɔ di bye nε pya. ⁸ Ga fyaara fεε, ni piimu ƚε Kiricεen wε, ni kakuubyii, ni sipyigbuu, ni dɔdɔɔ, ni sigaanfεε, ni yapεεgaan, ni kafinejuu, pee

bɛɛri tashɛgɛ na ba bye wetabaaga nafugibaaga kirimu wogo ki ni. Wee jɛ xu shuun wo we.»

Zheruzalɛmu-fomɔ wu keree

⁹ Cɛɛgbuugoo gbarashuun we w'a ji koŋɔ ki taaxɔɔ li wo kanhagbɔ tɛhɛɛ gbarashuun wu na ge, kee bye mɛlɛkɛɛ gbarashuun keɲɛ ni. A wee mɛlɛkɛ wa di ba nɛ pye: «Pa naha, di cenabun wu shɛ ma na, Dubyapige ki shɔ we!» ¹⁰ A Kilɛ Munaa di jɛ nɛ ni, a wu gari ni nɛ ni faabobotɔngɔ ka na; na shɛ Zheruzalɛmu shɛ nɛ na wu na diri na yiri fugba wu ni Kilɛ yiri, fɛfɛɛɛ kulo le. ¹¹ Kilɛ nɔɔɔ ya bye li na, l'a bi jɪ́, na wii na jaa ba vɛɛri jɛ wɛ, wemu w'a yàa ni pɛɛwa kagerɛɲɛ ka ni kemu mɛgɛ ki jɛ zhasipu ge. ¹² A kasɔɔɔngɔ nigbɔhɔ ka di kulo li maha. Kujɔɔ ke ni shuun yi bye li na, kujɔɔ bɛɛri mɛlɛkɛ nigin ya bye wà. Mɛyɛ y'a bi ka kee kujɔɔ ki jɔ na. Yee jɛ Izirayɛli kpɔnhɔ ke ni shuun wu mɛyɛ. ¹³ Kujɔɔ taanri ki bye Kilɛ-nɔhɔ ki na, taanri wa di jɛ camutomɔ pu ni, taanri wa di jɛ Kilɛ-parama pu ni, taanri wa di jɛ pe pu parama pu ni. ¹⁴ Kagereye tahaŋaa ke ni shuun wu bye kulo li kasɔɔɔ ki jidaa. Dubyapige ki tudunmɔ ke ni shuun wu mɛyɛ y'a bi ka kee tahaŋaa ki na.

¹⁵ Mɛlɛkɛ wemu w'a jo ni nɛ ni ge, sanni pubiin l'a bye wu keɲɛ ni wu kulo le, ni kujɔɔ kee, ni kasɔɔɔ ki taanna. ¹⁶ Kulo li kabaya shishɛɛɛ wu bye nigin. Li jidaa le, ni li kadaa li bɛɛri bye nigin. Mɛlɛkɛ w'a kulo li taanna ni lee pubiin li ni. Li jidaa li bye kiloo kabɔfoŋɔ shuun di xhuu shishɛɛɛ (2.400). Li jidaa, ni li kadaa, ni li tɔngɔ bɛɛri jɛ nigin. ¹⁷ A wu kasɔɔɔ ki pɛɛɛ ti bɛ taanna, a ki pɛɛɛ t'i bye mɛtɛɛɛ keɛɛ gbarashuun ni

shuun (72), na saha ni sipyii pu wo daanna wu ni. Wee daanna we ninumɔ ni mɛlɛkɛ w'a wu wo daanna wu pye. ¹⁸ Kasɔrɔgɔ k'a yerenɛ ni zhasipu kagereye ni, kulo l'i jɛ sanni yɛ pyaa ba vɛeri nivyeɛn jɛ wɛ, wemu ya wii na jaa ge. ¹⁹ Kulo li kasɔrɔgɔ ki jɛdaa l'a bi kemɛ yaa ni pɛɛwa kagereye nizaaya tuuyo bɛeri ni. Nɔhɔdaan wo tahana li jɛ zhasipu kagereye, tahana shuun wuu li jɛ safiri, taanri wuu li jɛ agati, shishɛɛɛ wuu li jɛ emerɔdi. ²⁰ Kaguro wuu li jɛ onikisi, gbaara wuu li jɛ sariduwani, gbarashuun wuu li jɛ kirisoliti, gbarataanri wuu li jɛ berili, gbarashɛɛɛ wuu li jɛ topazi, kɛ wuu li jɛ kirisopasi, kɛ ni nigin wuu li jɛ yasenti, tahana lisana jɛ amɛtisiti. ²¹ Kulo li kujɔgɔ gburaya kɛ ni shuun wu jɛ pɛɛwa kɔɔn pyaa kɛ ni shuun. Gbura nigin bɛeri jɛ kɔɔn pile nigin. Kulo li pinnɛɛ kpɛɛngɛ ki jɛ sanni yɛ pyaa ba vɛeri nivyeɛn jɛ wɛ, wemu ya wii na jaa ge.

²² Nɛ ta Kilɛ-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ja lee kulo li ni wɛ, bani Kafɔɔ Kilɛ, Se Bɛeri Fɔɔ ni Dubyapige ke, peeye pyaa ki jɛ lee kulo li Kilɛ-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ. ²³ Lee kulo li mago jɛ caɲa kpɛɛngɛ, kelee yeɲɛ wogo na wɛ. Bani Kilɛ wo nɔɔɔ we wu jɛ li kpɛɛngɛ. Dubyapige ki ni kpɛɛngɛ ki ma foro, na jɛ xuuni. ²⁴ Shi wu na ba jaari kee kpɛɛngɛ ki na. Konɔ ki saannaa na ba ni pu naafuu wu ni na pa gan lee kulo li mu. ²⁵ Lee kulo li kujɔgɔ na ba mugi yaha caɲa ni, ki shiin di wa da ga dɔ bɛ wɛ. Bani piige wa da ga wɔ wà wɛ. ²⁶ Saannaa pu wo naafuu wu kadugo na, shi wu wo fanha ke, ni wu baraga ki na ba se na gaan lee kulo li mu. ²⁷ Yanmunɔrɔgɔ ka shishiin da ga jé wà wɛ, kelee

katanhana pyevɔɔ, kelee kafinejo wε, ga fo piimu ye meye y'a ka Dubyapige ki n̄i sicuumɔ Kitabu wu ni ge, pee ye pu da jé li ni.

22

N̄i sicuumɔ gba lɔhɔ ki keree

¹ Ayiwa, lee kadugo na a meleke wu n̄i sicuumɔ gba lɔhɔ she ne na, kee ya ní ba veeri nivyen je wε, wemu ya wii na jaa ge. Kee bi foro Kile ni Dubyapige ki saanra koro li ni, ² na fuu kulo li pinnerε kpeenge ki niñε ni. Tige tuugo nigin wa bye wà, kee je n̄i sicuumɔ tige ke, kee bye wee gba wu kabaya shuun wu na. Yee funɔ ni tɔɔnii ke ni shuun k'a nagoo pyi. Yenε beeri ni ki nagoo. Kee tige tuugo ki weε ya shi wu sipyii pu cuunɔ. ³ Lan̄i da ga bye nige bada wε. Kile ni wu Dubyapige ki wo saanra koro li na ba bye lee kulo li ni. Kile wo kapyebyii pu na ba wu pele. ⁴ Pu na ba wu jaha ja, wu mege na ba bye pu gbahaa na. ⁵ Piige da ga wɔ nige wε. Pu mago da ga bye sokinna kpeenge, kelee cana kpeenge na wε. Bani Kafɔ Kile ye pyaa na ba kpeenge yeege pu mu, p'a gori yaha saannaa fo gbee.

Yesu taapana ya teeje

⁶ Lee beeri kadugo na a meleke wu ne pye: «Nakaara baa pe jomɔ pe ya fiinne, na je can. Kafɔ Kile we w'a wu Munaa li kaan Kile tudunmɔ pu mu ge, keree kiimu k'a yaa na pye jeri funɔ ni ge, wee w'a wu meleke wu tun wu pa kee keree ki she wu kapyebyii pu na.» ⁷ A Yesu di jo: «Li wii, Ne na ba jeri funɔ ni. Wemu w'a kuu we Kitabu we wo kapajuuro ti jomɔ pu mu ge, wee je duba pya.» ⁸ Ne

Yohana ya kii keree kii logo, na ki ja be na jii na. Ba ne ki logo, na ki ja be we, meleke wu w'a bi ki she ne na ge, a ne nuguro sin wee fee ni, na ganha na giin di wu pe. ⁹ A wu ne pye na ne ganha bu da lee pye we, na Kile wo kapyebye wee je, ba ne ni na cebooloo Kile tudunmoo pu je we, ni piimu beeri p'a kuu we Kitabu we jomoo pu mu ge, na ne w'a Kile pe. ¹⁰ Lee kadugo na a wu ne pye sanha: «Ma ganha bu da we Kitabu we wo kapajuuro ti jomoo pu to we, bani pu pyeduun w'a teeje. ¹¹ Wemu wu je sipytiibaaga ge, wee wu kori wu tiibaara ni. Wemu w'a noho ge, wee di gori wu nohomoo ni. Wemu w'a tii ge, wee wu kori wu tiime ni. Wemu wu je fee fee ge, wee di gori wu fee fee ni.»

¹² A Yesu di jo sanha na: «Li wii, ne na ba jeri funno ni. Ne wo saraa yanmuyo yi wa na keje ni, konho di sipyii pu beeri nigin nigin saraa na be ni pu kapyege ni. ¹³ Ne je Alifa ni Omega, nizhiime ni sama, nokoonro ni taxoo.» ¹⁴ Piimu p'a pu faya jii, konho p'i ja jii sicuumoo tige pya wa ta, p'i je kulo li kujoo ki ni ge, pee je duba nagoo. ¹⁵ Ga puun, ni sigaanfee, ni doo, ni sipyigbuu, ni yaperagaan, ni kafineye ya dan piimu beeri ni ge, ni piimu beeri p'a kafineye koon ge, pee beeri na gori yaha kadaan li na. ¹⁶ Ne Yesu w'a na meleke wu tun yee mu, wu she kii keree kii paari n'a daa fee pu mu egilizii pu ni. Ne je saannaa Dawuda tuugo shen, na je wu koon shen; nimuguno woro li l'a ni ge, lee ne je.

¹⁷ Kile Munaa le, ni cenabun w'a jo: «Pa!» Wemu w'a yi logo ge, wee be wu jo: «Pa! Waga wa wemu na ge, wee wu pa. Jii sicuumoo lho ki kaa je wemu beeri na ge, wu pa ki gba mamama ni.»

Jomɔ pu taxəgɔ

¹⁸ Sipyii piimu p'a we Kitabu we wo kapajuuro ti jomɔ pu nuri ge, n'a da pee bɛɛri sɔnmi yaha jo, wa bu la fara pee jomɔ pu na, kanhama pemu keree k'a ka we Kitabu we ni ge, Kilɛ na ba pee fara weefɔɔ mu. ¹⁹ Wa shiin bu la wuu we Kitabu we wo kapajuuro ti jomɔ pu ni, Kilɛ na ba weefɔɔ niŋɛ wolo ɲii sicuumɔ tige ke, ni fɛfɛɛɛ kulo li ni, yee yemu keree k'a ka we Kitabu we ni ge. ²⁰ Wemu w'a kii keree kii can fiinŋɛ jo ge, wee ya jo: «Uun, n'a da ba jɛri funŋɔ ni.» Amiina. Mu wu pa, wù Kafɔɔ Yesu.

²¹ Wù Kafɔɔ Yesu wo niime we wu pye yi bɛɛri mu. Amiina.

KARINĒĒGE NŌMĒE NIVONŌ
New Testament and Shorter Old Testament in
Senoufo, Mamara

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mamara Sėnoufo (Sėnoufo, Mamara)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2014-08-10, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

85728ed7-78f8-58e8-8967-0e976c0c2423